

LUND UNIVERSITY

Campus Helsingborg

Institutionen för Service Management

Dags för Derby

- En studie om risk och riskkommunikation under ett fotbollsderby

Melin, Joakim

Srour, Firaz

Stjernström, Johan

Handledare:

Jan E. Persson, Mattias Wengelin

C-uppsats

Vt. 2009

Sammanfattning

Titel	Dags för Derby
Författare	Joakim Melin, Johan Stjernström och Firaz Srour
Handledare	Jan E Persson och Mattias Wengelin
Nyckelord	Risk, riskkommunikation, tillit, riskmedvetenhet, fotbollsderby
Problem	Risikforskare betonar vikten av att riskkommunicera. Dock anser vi att forskningen kring hur mycket information som ska kommuniceras till mottagaren är begränsad. Vi menar att riskkommunikationen blir problematisk då varje aktör måste bestämma hur mycket information de ska förmedla. Detta för att göra åskådare på ett fotbollsderby riskmedveten men inte avskräckt.
Syfte	Studiens syfte är att utifrån ett riskperspektiv undersöka hur riskkommunikation ska ske från sändare för att skapa en balanserad riskmedvetenhet hos mottagaren.
Frågeställningar	På vilket sätt kan ett fotbollsderby vara en riskutsatt tillställning? Vilket förhållningssätt har åskådarna till riskhantering? Hur ska risker kommuniceras från aktörer till åskådare?
Metod	Vårt empiriska material utgörs av två intervjuer med polis och arrangör samt 20 intervjuer med åskådare. Vi har också gjort en observation på Olympia. Detta har sedan använts tillsammans med teori för att besvara våra frågeställningar.
Slutsatser	Åskådare har en subjektiv syn på risk. Detta leder till problematik då risk ska kommuniceras med en envägs kommunikation. Därför förespråkar vi en tvåvägs kommunikation där åskådarnas behov bättre kan

tillgodoses och möjligheten för en balanserad riskmedvetenhet ökar.

Innehållsförteckning

1.0 Inledning.....	6
1.1 Val av ämne	6
1.2 Fotbollsmatcher som riskutsatt tillställning.....	6
1.2.1 Historiska incidenter från fotbollsevenemang.....	7
1.2.2 Skånederbyt som en högriskmatch	8
1.3 Problembeskrivning.....	10
1.4 Syfte	10
1.5 Frågeställning	11
1.6 Disposition.....	11
1.7 Avgränsningar.....	12
2.0 Metodpresentation	13
2.1 Beskrivning av empiriskt material	13
2.2 Val av metod.....	14
2.3 Metodologiskt tillvägagångssätt	14
2.3.1 Intervju	14
2.3.2 Val av respondenter	15
2.3.3 Våra intervjuer med respondenterna	16
2.3.4 Deltagande Observation.....	17
2.4 Diskussion kring metodologiskt tillvägagångssätt.....	18
2.5 Etik.....	18
2.6 Källkritik.....	19
3.0 Teoretisk Grund.....	20
3.1 Risk	20
3.1.1 Ulrich Beck.....	20
3.1.2 Mary Douglas.....	21
3.1.3 Charles Perrow	21
3.1.4 Sammanfattning av riskavsnittet.....	22
3.2 Riskkommunikation	23
3.2.1 Paul Slovic.....	23
3.2.2 Triangelndramat	23
3.2.3 Gene Rochlin	24

3.2.4 Ron Scollon och Suzie Wong Scollon	25
3.2.5 Harry Otway och Brian Wynne	25
3.2.6 Sammanfattning av riskkommunikationsavsnittet	26
4.0 Empiri & Analys	27
4.1 – På vilket sätt kan ett fotbollsderby vara en riskutsatt tillställning?	27
4.1.1 Fotbollsderby som ett komplext system	27
4.1.2 Fotbollsderby mot en reflexiv modernisering.....	28
4.2 – Vilket förhållningssätt har åskådarna till riskhantering?	30
4.2.1 Åskådare som subjektivt riskmedvetna	30
4.2.2 Åskådares tillit och förtroende för informationen	31
4.2.3 Åskådare mot en reflexiv modernisering	32
4.2.4 En paradox med åskådarnas riskuppfattning	33
4.3 – Hur ska risker kommuniceras från aktörer till åskådare?	34
4.3.1 Triangelndramat under derbyt	34
4.3.2 Symbolers betydelse för riskkommunikationen.....	36
4.3.3 En paradox med aktörernas riskkommunikation	36
5.0 Avslutande Del.....	38
5.1 Slutsatser	38
5.1.1 På vilket sätt kan ett fotbollsderby vara en riskutsatt tillställning?	38
5.1.2 Vilket förhållningssätt har åskådarna till riskhantering?.....	40
5.1.3 Hur ska risker kommuniceras från aktörer till åskådare?	40
5.2 Diskussion.....	42
5.3 Exkurs	43
Källförteckning.....	44
Bilagor.....	47

DEL I

1.0 Inledning

1.1 Val av ämne

Ett återuppkommande tema under diskussion på nyheterna är problemet med supportrar och våldsamt under olika idrottsevenemang. Vi påstår att detta problem tillsammans med flertalet andra risker kan uppstå vid ett större idrottsevenemang. Det evenemang vi valt som empiriskt material är Skåner derbyt mellan Helsingborg IF (HIF) och Malmö FF (MFF). Det blir intressant att undersöka relationen mellan olika förmedlare av riskinformation under ett sådant evenemang. Anledningen till valet av detta ämne grundar sig i ett antagande om att olika aktörer kring ett idrottsevenemang är nyttomaximerade. Aktörerna vi vill undersöka i denna uppsats består av myndigheter och arrangörer. Detta då vi anser att de utgör en betydande roll för hur risker kommuniceras och slutligen uppfattas av åskådare under ett evenemang.

Vi vill också poängtera att riskkommunikation inte enbart är en företeelse inom olika idrottsevenemang utan att det även är en viktig fråga i dagens serviceverksamheter. De risker vi antar uppstår under ett idrottsevenemang kan likväl ske inom andra branscher under en gemensam förutsättning. Förutsättningen är att riskerna sker under en organiserad tillställning där många människor samlas på samma plats för att ta del av samma tjänst. Dessa likheter kan vi finna på en fotbollsmatch såväl som på ett hotell eller ett charterflyg. Diskussionen kring riskkommunikation i studien kommer dock enbart fokusera på aktiviteter kring vårt utvalda idrottsevenemang, men i och med de presenterade likheterna blir studiens vetenskapliga bidrag bredare än så och riktar sig till stora delar av servicebranschen.

1.2 Fotbollsmatcher som riskutsatt tillställning

Vi vill i detta avsnitt argumentera för att ett fotbollsderby kan vara en riskutsatt tillställning. För att kunna argumentera kring detta fenomen kommer vi att använda oss av historiska händelser som ägt rum under liknande tillställningar. Dessa bidrag kommer vi framförallt att presentera genom ett antal tidningsartiklar. Efter denna del vill vi att läsaren ska ha en förståelse för på vilket sätt ett fotbollsderby kan vara en riskutsatt tillställning.

1.2.1 Historiska incidenter från fotbollsevenemang

Att katastrofer av olika slag inträffar under fotbollsmatcher är inget nytt fenomen. Torbjörn Andersson skriver i sin doktorsavhandling ”*Kung av fotboll*” att den första publikrelaterade våldsincidenten i Sverige skedde redan 1906¹. Dessa publikrelaterade risker är ett fenomen som finns kvar än idag och är en bidragande orsak till att ett fotbollsevenemang är riskutsatt. Dessa risker har vi framförallt under senare tid fått uppleva under fotbollsderbyn som utspelat sig i Stockholm. Den 25 augusti 2008 tvingades ett fotbollsderby mellan AIK och Hammarby brytas då fyrverkeripjäser kastats in på spelplanen. Detta ledde sedan till att cirka 200 AIK supportrar försökte storma spelplanen.² Liknande incidenter som denna har skett på flera olika håll i Sverige. Den 29 september 2008 under en match mellan Södertäljelaget Syrianska och Västerås SK stormade Syrianskas fans bortaläktaren och kastade föremål mot både läktaren och in på spelplanen. Incidenterna ledde denna gång till att matchen tvingades avbrytas.³

Vi vill också presentera ytterligare risker som uppkommer vid ett fotbollsderby där mycket folk är samlade på en och samma plats. Dessa risker är inte publikrelaterade utan handlar istället om incidenter som kan uppkomma oberoende av åskådarnas agerande. Detta kan framförallt handla om läktarras. Dessa incidenter är ingen vanlig företeelse men när det väl sker kan det få katastrofala konsekvenser. Att denna typ av incidenter sker i Sverige är mindre vanligt men det är en risk som ständigt finns. I en match mellan Örgryte och Väsby den 19 oktober 2008 skedde ett läktarras där ett räck på ståplatssektionen brast och ledde till att ett 40-tal åskådare föll rakt ner från ungefär en meters höjd.⁴

Vidare för att förklara varför ett fotbollsderby kan vara riskutsatt vill vi presentera några incidenter som skett på internationell mark där konsekvenserna blivit betydligt värre än de som hittills skett i Sverige. Heyselstadion-katastrofen⁵ kallas den tragedi som 29 maj 1985 krävde 39 människors liv. Bakgrunden till denna katastrof var ett bråk som uppstod på läktaren. Upploppet som startade ledde till att en stor mängd människor flydde i panik och pressades emot en stenmur längs utkanten av ståplatsläktaren. Trycket mot muren blev för stort vilket ledde till att muren kollapsade och bidrog till dessa människors död. 1989 i

¹ Claus Nowotny.(08-05-2002). *Pressmeddelande: Fotbollsvåldet ingen ny företeelse, visar ny avhandling.*

²City Stockholm (25-08-2008). *Ny derbyskandal på Råsunda.*

³City Stockholm (30-09-2008). *Fansen gick till attack - Fotbollsmatch stoppad.*

⁴ Göteborgs tidningen (14-05-2009). *Läktare rasade under Örgryte-Väsby - flera skadade.*

⁵ Nationalencyklopedin (14-05-2009). *Heyselstadion.*

England skedde en annan olycka inne på Hillsborough stadium⁶ som ledde till att 96 åskådare dog. Människorna som dog klämdes ihjäl på ståplatsläktaren när panik uppstod precis efter avspark. Den sista katastrof vi väljer att presentera är till skillnad från föregående exempel en brand som uppstod inne på en fotbollsarena. Denna brand inträffade i England och krävde 56 människors liv och ledde till över 300 skadade.⁷

Dessa incidenter som inträffade på engelsk mark har varit en bidragande orsak till att ståplatsläktare har förbjudits på engelska fotbollsarenor. Några sådana bestämmelser har ännu inte ägt rum inom svensk fotboll, där ståplatssektioner är ett vanligt inslag på de svenska fotbollsarenorna. Genom ovanstående inslag om katastrofer som inträffat både på nationell och internationell mark anser vi att ett fotbollsderby kan vara en riskutsatt tillställning.

Alkoholkonsumtion kan också vara en bidragande orsak till en ökad risk vid större evenemang. Idag säljs det inte starköl på de svenska fotbollsarenorna men förtäring av alkohol är dock ett vanligt fenomen innan matchstart, vilket bidrar till att en viss del av åskådarna är alkoholpåverkade under matchens gång. Forskning visar att det finns ett klart samband mellan alkohol och våld. Enligt en undersökning som gjorts av forskare vid Karolinska Institutet är risken att använda sig av våld 13 gånger större om personen har druckit alkohol. Detta tillsammans med att 58 % av alla våldsbrott är alkoholrelaterade visar på ett starkt samband mellan alkohol och våld.⁸

1.2.2 Skånederbyt som en högriskmatch

Gruppchef Karim Ottosson hos Polisen berättar att Polisen rangordnar matcher utifrån en tregradig skala. Skalan är uppdelad i högrisk-, mellanrisk- och lågriskmatcher. Denna rangordning görs för att polisen ska kunna förstå vilka matcher där risken för incidenter kan ske är störst. Utifrån denna skala bestämmer sedan polisen hur de ska arbeta under matchen. Arbetet innebär bland annat hur många poliser som ska befinna sig på plats före, under och efter matchen samt hur åskådarna ska hanteras. Derbyn brukar oftast klassas som högriskmatcher då det enligt historien finns en stor risk för att incidenter sker.⁹

⁶ BBC News (14-05-2009). *1989: Football fans crushed at Hillsborough.*

⁷ BBC News (14-05-2009). *1985: Fans killed in Bradford stadium fire.*

⁸ Medical Link 3W AB (05-12-22). *Pressmedelande från Karolinska institutet: Alkohol trigger våld*

⁹ Karim Ottosson (11-05- 2009) *Polismyndigheterna; gruppchef.*

Nationalencyklopedins definierar begreppet derby som: - ”*Idrottsterm för tävling eller match mellan lag från samma ort eller närliggande orter*”¹⁰. Karim utvecklar denna definition och menar att anledningen till att en match mellan två lag från samma region kallas för ett derby grundar sig i att rivaliteten mellan lagen är betydligt högre än vid andra matcher. Det är denna definition vi kommer att använda oss av i fortsättningen av denna studie.

Det är inte bara rivaliteten mellan lagen som ökar utan även den mellan åskådarna, vilket är den största anledningen till att dessa matcher klassificeras som högriskmatcher. I de flesta klubbar finns det supportergrupper, så kallade *firmor*, som tar denna rivalitet på högsta allvar. De utnyttjar denna rivalitet och använder den som en ursäkt för att ta till våld mot den andra klubbens firma. Denna typ av våld bidrar till att risker uppstår för de andra åskådarna då de kan hamna mitt i dessa uppgörelser. Karim berättar att det också finns en viss mån av alkoholkonsumtion innan fotbollsmatcher. Han menar att under berusat tillstånd är personer mycket mer benägna att ta till våld och skada sig själva såväl som andra. Personer som är alkoholpåverkade kan då inte kontrollera sina känslor som då i många fall rinner över vilket kan leda till våld. Karim anser också att risker för incidenter ökar då mycket människor är samlade inom ett begränsat område. Bengaliska eldar, fyrverkerier och annat brandfarligt material utgör även detta en stor risk för åskådarna. Dessa föremål kan genom användning skapa oönskade situationer i form av brand och personskador. Under observationstillfället påvisades hur dessa föremål skapar störningar på arenan då pyroteknik avlöstes vid matchens slut.

Vi har i detta avsnitt presenterat olika katastrofer och incidenter som genom åren inträffat vid fotbollsevenemang. Vi har både presenterat publikrelaterade incidenter samt situationer som uppkommit oberoende av åskådarnas beteende. Vi har också valt att föra en kort diskussion kring alkoholens påverkan på människan och hur detta kan vara en riskhöjande faktor. Tillslut har vi argumenterat för varför fotbollsderbyt mellan HIF och MFF är en högriskmatch. De argument och inslag vi presenterat ligger till grunden för vårt antagande om att ett fotbollsderby är en riskutsatt tillställning.

¹⁰ Nationalencyklopedin (10-05-2009). *Derby*

1.3 Problembeskrivning

Kommunikationen anses vara betydelsefull under riskhantering och detta betonas av många riskforskare. De menar att genom en god kommunikation kan risker minimeras och förebyggas. Lars-Erik Warg (2000) är en av forskarna som påpekar kommunikationens betydelse för en väl fungerande riskhantering och menar att människans uppfattning av risk kan skilja sig mellan individer vilket problematiserar riskkommunikationen. För att ha en väl fungerande kommunikation måste de olika aktörerna ha en gemensam förståelse för vad risk är för att budskapen som levereras ska vara förståliga. Exempelvis ska allmänheten ha tillgång till samma information som experterna för att de ska kunna göra egna bedömningar och skapa en egen uppfattning av olika risker.¹¹ Roland Nordlund (2000) menar precis som Warg att kommunikationen är betydande för hur en risk hanteras men väljer att poängtera *förtroende* och *tillit* som viktiga faktorer för att nå en lyckad kommunikation¹². Leiss (1966) fokuserar till skillnad från Nordlund och Warg på den *interaktiva processen* som den viktigaste aspekten i en riskkommunikation. Han menar att fokus inte enbart ska vara på informationen som kommuniceras utan att riskkommunikationen också måste vara processorienterad.¹³

Vi menar att olika forskare poängterar vikten av att ha en god riskkommunikation men däremot anser vi att mindre teori fokuserar på *hur* denna information ska kommuniceras. Efter följande antagande blir fokus i denna uppsatts inte att betona vikten av att risk måste kommuniceras utan istället att analysera och diskutera hur den ska kommuniceras. Med denna utgångspunkt vill vi mer ingående undersöka hur de olika aktörerna kommunicerar risker efter egen förtjänst men också problematiken med hur mycket information som ska kommuniceras från sändare till mottagare. Vi vill genom denna undersökning vidare analysera problematiken med att skapa en balanserad riskmedvetenhet hos mottagaren. I detta sammanhang menar vi att en balanserad riskmedvetenhet handlar om att göra åskådaren medveten om vilka risker den kan drabbas av samtidigt som åskådaren inte ska avskräckas från vistelsen.

1.4 Syfte

Studiens syfte är att utifrån ett riskperspektiv undersöka hur riskkommunikation ska ske från sändare för att skapa en balanserad riskmedvetenhet hos mottagaren.

¹¹ Warg, L-E. (2000). *Tillit och trovärdighet i riskkommunikation*. Sid 50.

¹² Nordlund, R (2000). *Risk-och kriskommunikation: Myndigheteter-medier-medborgare*. Sid 132.

¹³ Warg (2000). Sid 51.

1.5 Frågeställning

För att besvara studiens syfte har vi formulerat tre frågeställningar. Den första frågeställningen grundar sig i att vi vill framföra hur risker uppkommer och blir aktuella vid ett fotbollsderby. Detta tycker vi är viktigt för att få en förståelse för vad som *kan* kommuniceras. Den första frågeställningen lyder:

- På vilket sätt kan ett fotbollsderby vara en riskutsatt tillställning?

Den andra frågeställningen ska besvara frågan om hur åskådarna uppfattar risker. Detta är intressant då vi vill veta vilka risker som *bör* kommuniceras. Den andra frågeställningen lyder:

- Vilket förhållningssätt har åskådarna till riskhantering?

Den tredje frågeställningen ska påvisa möjliga skillnader mellan aktörernas riskkommunikation, samt vilken kommunikationsform som bör användas. Denna fråga ska alltså undersöka problematiken kring *hur* risk ska kommuniceras. Den tredje frågeställningen lyder:

- Hur ska risker kommuniceras från aktörer till åskådare?

Genom att få svar på vad som *kan*, vad som *bör*, samt *hur* risk ska kommuniceras har vi förhoppningar om att få svar på vårt syfte.

1.6 Disposition

I studiens inledande del presenterar vi vårt syfte och våra frågeställningar. I denna del introduceras problembeskrivningen och teorier rörande risk och riskkommunikation som ligger till grund för vårt syfte. Vi framför också argument om varför ett fotbollsderby är en riskutsatt tillställning. Avsnittet avslutas med vilka åtgärder vi tagit vid för att avgränsa studien.

Studiens andra del behandlar vårt metodologiska tillvägagångssätt. Här argumenterar vi om varför vi valt intervju och observation som metodval för att införskaffa vårt empiriska material. Vi avslutar delen med en diskussion angående våra metodologiska avgränsningar och varför de gjorts. Dessutom presenterar vi också vår källkritik.

I del tre tar vi upp det teoretiska ramverk som vi valt att använda. Vi presenterar olika forskares teorier och utvecklar begreppen *risk* och *riskkommunikation*. Dessa begrepp delar upp avsnittet i två delar.

I del fyra presenteras det empiriska material som vi samlat in från vårt fältarbete. Här tar vi upp våra frågeställningar igen, som analyseras med hjälp av det empiriska materialet och det teoretiska ramverket från del tre. Efter varje analysdel framförs en summering över det som analyserats.

I den avslutande och femte delen drar vi slutsatser från studiens resultat. Sedan framförs en diskussion där egna reflektioner framhäver problematiken med studien, dess resultat och möjliga lösningar. Vi återkopplar studiens resultat till andra branscher och föreslår vidare forskning.

1.7 Avgränsningar

Studien är avgränsad för att innefatta aktiviteter under Skåner derbyt mellan Helsingborgs IF och Malmö FF i fotbollsallsvenskan på Olympia i Helsingborg. Fokus ligger enbart på relationen mellan polismyndigheten, arrangören och åskådare. Mediernas roll berörs, men dock inte djupgående eftersom vi anser att studien därmed blir för omfattande. Vi väljer att enbart se hur riskkommunikation sker runt Olympiaområdet och exempelvis inte runt hela Helsingborgs stad. Vi avgränsar oss till riskkommunikation innan matchen och under matchen men inte efter spelets slut. Detta då det inte har någon relevans för studiens syfte. I studien kommer vi inte att reflektera kring individers psykologiska känslor under sociala sammanhang.

De teorimässiga avgränsningarna är att vi enbart fokuserar på risk och riskkommunikation. Dessa avgränsningar sker utifrån de teorier vi har valt att framföra som relevanta för syftet. Metodologiska avgränsningar presenteras under följande metoddel.

Vi vill också observera läsaren på att begreppet risk har många olika tolkningar beroende på vilket förhållningssätt den enskilde individen har. Vår tolkning av riskteorier kan medföra

vissa begränsningar för tolkningen av studiens resultat. Det finns både fördelar och nackdelar med vår användning av begreppet. Nackdelar innefattar bland annat de teorier vi inte har använt vilket kan innebära att vi utelämnat väsentliga forskares syn på risk.

DEL II

2.0 Metodpresentation

Under denna del redogör vi för våra metodval och förklarar dess betydelse för studien. Inledningsvis beskriver vi valet av vårt empiriska material samt valet av metoder. Sedan går vi in på hur insamlingen av primärdata gick till. Avslutningsvis diskuterar vi vårt tillvägagångssätt.

2.1 Beskrivning av empiriskt material

Vi har valt att använda oss av ett fotbollsderby som empiriskt material. Ett derby är ofta en riskutsatt tillställning då två lag med hög rivalitet drabbar samman i en match. Anledningen till att riskkommunikation är intressant att analysera i detta förhållande beror främst på att dessa drabbningar har en historia av att vara riskutsatta. En annan anledning till detta val av empiri beror också på egna erfarenheter. Dessa erfarenheter klargör en tydlig skillnad mellan ett derby och en ”vanlig” allsvensk match som spelas i Helsingborg, vilket framförallt visar sig i säkerhetshantering av polis och uppståndelse hos olika medier. Anledningen till att vi valde att analysera riskkommunikation under just ett fotbollsderby i denna studie är att grundförutsättningarna för en fotbollsmatch är väldigt lik många andra tillställningar inom servicebranschen. Detta framförallt genom att många människor är samlade på samma plats för att ta del av samma upplevelse.

Det fotbollsderby vi valde som empiriskt material i denna studie var matchen mellan Helsingborg IF och Malmö FF som ägde rum den 4 maj 2009 på Olympia i Helsingborg. Anledningen till detta val berodde delvis på ett bekvämlighetsskäl men också då dessa derbyn

har en historia av att vara riskutsatta och stökiga då de skapar känslor, för både spelare och åskådare.¹⁴

2.2 Val av metod

Vi ansåg att kvalitativa intervjuer skulle bäst lämpa sig till vår studies frågeställningar och att detta skulle förstärkas av ett fältarbete med observationer och intervjuer under derbyts gång. Under fältarbetet valde vi att göra ett antal kortare informella intervjuer med åskådare för att få en bredare syn av riskkommunikationen. Att använda intervjuer och observationer som metoder både stärker och kompletterar varandra väl¹⁵. Det är inte alltid att intervjurespondenten tar upp all information som behövs för studien eftersom den oftast har en subjektiv syn på händelseförlopp. Genom att kombinera dessa metoder skapar vi en mer mångsidig bild av det som sker under ett derby.¹⁶

2.3 Metodologiskt tillvägagångssätt

I denna del kommer vi att diskutera kring hur vi gått till väga med insamlingen av vår intervjuempiri. För att få ut det bästa utav våra intervjuer har vi tagit hjälp av metodiklitteratur från författarna Alan Bryman (2001) och Steinar Kvale (1997).

2.3.1 Intervju

För att få fram kvalificerade frågor till vår intervju använde vi oss utav Kvales sju stadier av intervjuundersökning¹⁷. Dessa stadier underlättade arbetet innan och efter intervjuerna för att det skulle finnas en tydlig struktur i processen. Dessa stadier delas in i kategorierna *före*, *under* och *efter*. I kategorin ”före” finns stadierna *tematisering* och *planering*. Vi använde syftet och frågeställningarna för att planera vad undersökningen skulle innehålla. Denna kategori är den viktigaste då den formar hela intervjun. Kategorin ”under” innefattar

¹⁴ Polisens Årsbok (2008).

(<http://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Arsredovisningar/Skane/%C3%85rsbok2008.pdf>) sid 23.

¹⁵ Patel, R., & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur. Sid. 74.

¹⁶ Öhlander, M. (1999). ”Deltagande observation”. I Kaijser, L. & Öhlander, M. (red.). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur. Sid 76.

¹⁷ Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. Sid 85.

intervjuns utförande. Kvale presenterar malmletaren som intervjuteknik som genomsyrar våra intervjuer. Denna typ av intervjuteknik ser fakta som begravd hos sin respondent och genom en intervjumall med ledande frågor ska intervjuaren gräva fram detta.¹⁸ Vi tyckte att det passade vår studie bäst och på detta sätt var malmletaren den som kunde hjälpa oss att få fram de fakta vi behövde. Vi var två intervjuare vid varje intervjutillfälle där en förde intervjun samtidigt som den andra antecknade och hade möjlighet att ställa följdfrågor.

Bryman presenterar två sätt att utföra en intervju, den *strukturerade* och den *ostrukturerade*. Den strukturerade intervjuaren utgår från en färdigställd intervjumall. Detta för att alla respondenter ska intervjuas under samma förutsättningar och således kan svaren jämföras. Skillnaden med den ostrukturerade intervjuaren är att den inte följer någon mall utan ställer spontana frågor.¹⁹ Vi valde att göra en modifierad tillämpning av både dessa intervjuformer som innebar att vi följde en mall, samtidigt som vi lämnade utrymme för att ställa relevanta följdfrågor. Både intervjuerna dokumenterades och spelades in med en diktafon.

I kategorin ”efter” finns stadierna *utskrift*, *analys*, *verifiering* samt *rapportering*. Efter intervjuerna transkriberade vi det som hade spelats in och förberedde materialet för analys. Vi använde oss av *ad-hoc* metoden vid analysen av fältmaterialet. Denna analysmetod innebär att författaren själv väljer på vilket sätt materialet ska analyseras.²⁰ Under analysen gick vi igenom fältmaterialet för att filtrera bort den information som var överflödigt. Därefter sammanställde vi den information som var relevant för vår studie. Rapporteringen av intervjuerna kommer ske i kommande avsnitt.

2.3.2 Val av respondenter

Till studien har vi valt att intervjua säkerhetschefen på Olympia, en gruppchef från polisen samt 20 personer som besökte derbyt mellan Helsingborg IF (HIF) och Malmö FF (MFF) den 4 Maj 2009. Vi valde att intervjua säkerhetschefen på Olympia samt gruppchefen från polismyndigheten för att få en djupare insyn i arbetet kring derbyt. Vi kände att dessa respondenter var väl insatta i arbetet kring derbyn och att de kunde svara på de frågor vi hade angående risk och riskkommunikation. Säkerhetschefen på Olympia arbetar mest med frågor rörande säkerhet på arenan medan gruppchefen på polismyndigheten ansvarar för säkerhet

¹⁸ Ibid., Sid 11.

¹⁹ Bryman, A. (2001). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber. Sid 122-123.

²⁰ Kvale (1997), Sid 184.

utanför och inne på arenan. Vi valde dessa respondenter för att få en djupare insyn i hur riskkommunikationen fungerar från två verksamma aktörer som samarbetar under ett derby.

Som komplettering till dessa respondenter valde vi att göra lite kortare intervjuer med åskådare under det aktuella derbyt. Att göra intervjuer med åskådarna var för att se resultatet av arrangörernas riskkommunikation men även för att få en uppfattning om hur åskådarna förhåller sig till risker.

Vi hade även tänkt intervjua några funktionärer under derbyt för att få en bredare syn på säkerhetsarbetet. Vi ville intervjua funktionärerna för att täcka hela verksamheten men det kunde vi tyvärr inte på grund av att de var upptagna med sina arbetsuppgifter.

2.3.3 Våra intervjuer med respondenterna

Den 4 maj 2009 spelades matchen mellan HIF och MFF på Olympia i Helsingborg. Under denna match intervjuade vi 20 åskådare. Frågorna utgick från en förutbestämd mall och alla respondenter svarade på samma frågor (se bilaga 4). Respondenterna bestod av åskådare i olika åldrar och av olika kön, detta för att få en så stor variation som möjligt. Vi delade in respondenterna i grupperna kvinnor, äldre män och yngre män. Vi försökte få en jämn uppdelning mellan respondenterna för att empirin skulle vara trovärdig och för att få många olika synvinklar på våra frågor. Anledningen till att vi valde dessa grupper var för att det är de grupper som är störst representerade under ett fotbollsderby. Intervjuerna varade i ungefär tre till fem minuter och skedde innan och efter matchen för att inte störa åskådarna under matchens gång.

Den 11 Maj 2009 skedde intervjun med gruppchefen Karim Ottosson på polismyndigheten i Helsingborg. Den 15 Maj 2009 utfördes intervjun med säkerhetschefen Frederik Ericsson på Olympia fotbollsarena i Helsingborg. Dessa intervjuer utfördes i respektive respondents kontor och varade i ungefär 45 minuter vardera. Vi utgick från en förutbestämd mall och ungefär samma frågor för båda intervjuerna (se bilagor 2 och 3). Intervjun med Frederik gav oss information om hur säkerhetsarbetet på arenan fungerar och hur riskkommunikationen förmedlas till åskådarna. Vid intervjun med Karim fick vi en mer allmän syn på arbetet kring arenan och hur samarbetet mellan HIF och polisen fungerar. Vi fick även reda på hur säkerhetsarbetet kring derbyt planeras och vad som krävs för att utföra ett kontrollerat evenemang.

2.3.4 Deltagande Observation

Vi valde att stödja intervjuerna med en *deltagande observation* under derbyt mellan MFF och HIF för att bekräfta det som sades av både polisen och HIF.²¹ Det var med förhoppningar att fånga den verkliga bilden av hur risker kommuniceras på plats. Polismyndigheter och arrangörer kan vara väl förberedda men det som händer i verkligheten kan skilja sig betydligt från förväntningarna. Utsikten var också att det empiriska tillägget skulle visa på hur åskådare erhåller information under evenemangets gång. Vi tog en *dold roll* som observatörer i en sluten miljö för att undersöka hur folk agerar under ett fotbollsderby²². Därmed kan observationstekniken beskrivas som *strukturerad* då vi enbart såg på de aspekter som rörde sig kring riskkommunikation och hur åskådarna tog åt sig av denna information²³. Fördelen med en strukturerad observation var att vi hade möjligheten att inrikta fokus på ett specifikt beteende bland åskådarna samt den säkerhetsinformationen som förmedlades från arrangören. Ett problem med detta tillvägagångssätt var hur anteckningar skulle föras utan att vi skulle bli upptäckta som observatörer. Vi använde oss av provisoriska anteckningar på plats eftersom det både var smidigast för att hålla observationen dold men också eftersom vi förutsåg att det skulle finnas svårigheter med att anteckna på plats bland mycket folk.²⁴

Vi utförde en deltagande observation eftersom vi agerade som åskådare under derbymatchens gång. Detta på grund av att vi sökte en observation som skulle ge samma resultat som om vi inte hade något alternativt syfte med vistelsen på arenan. Förhoppningen var att uppleva hur riskinformation kommuniceras som en åskådare snarare än en forskare, men på grund av observationens vetenskapliga inriktning var det lätt att enbart uppmärksamma och leta efter hur risk kommunicerades på olika sätt. Därför behövde vi vara *forskare och deltagare* under matchens gång och engagera oss för att ingen skulle bli misstänksam men samtidigt utföra en fullbordad undersökning.²⁵ Det fanns situationer där vi kände oss tvingade till att ingripa som deltagare²⁶, exempelvis när HIF gjorde mål och publiken jublade eller under matchens början när vi fick skylta med en banderoll.

²¹ Bryman (2001), Sid 276

²² Bryman (2001), Sid 278–279.

²³ Bryman (2001), Sid 176.

²⁴ Ibid., Sid 281.

²⁵ Ibid., Sid 286.

²⁶ Ibid., Sid 289.

2.4 Diskussion kring metodologiskt tillvägagångssätt

Anledningen till valet av observation som fältstudie var att en del företeelser uppmärksammas som inte förekommer vid intervjuer av organisationsrepresentanter såsom Polis och HIF²⁷. Det kan vara så att intervjupersonerna tar deras egna kunskaper för givet eller så är en del frågor för känsliga vilket leder till att de inte ger rättvisande svar. Detta kan bero på vår användning av diktafon.²⁸ I detta sammanhang framför vi hur sändarna av riskinformation verkligen gör till skillnad från hur de säger att det hanterar riskfrågor. För studien har vi valt att använda oss av både kortare och längre intervjuer samt observationer under derbyts gång. Anledningen till valet av dessa metoder är att de ska ge en klar bild från olika perspektiv över hur riskkommunikationen sker i verkligheten. Intervjuer med Polisen och HIF skulle ge en fördjupning i hur de ser på risker och kommunikation utav risk. Anledningen till valet av observationer och intervjuer på plats var för att bekräfta det som sades av HIF och polisen men också för att undersöka hur informationen erhålls av åskådare.

Vi fick en fördel i med att vi fick tillåtelse till användning av inspelningsmetoder eftersom det underlättade sammanställningen av resultaten²⁹. Det fanns dock problem med att kodifiera en del av inspelningarna eftersom samtalen på banden inte alltid var hörbara. Detta berodde på andra störande aktiviteter som skedde under intervjuens gång som försämrade kvaliteten av inspelningen.³⁰

Enkäter är en annan form av metod som vi kunde använda för att samla in information till vår studie. Vi valde bort denna metod eftersom en enkätundersökning inte ger lika öppna svar som en personlig intervju samtidigt som andra kan påverka respondentens svar³¹. Vi ville också ha möjlighet att ställa följdfrågor till våra respondenter. Dessa möjligheter finns inte i samma utsträckning vid en enkätundersökning.³²

2.5 Etik

För att skydda intervjurespondenternas integritet använde vi oss av ett skriftligt informerat samtycke (se bilaga 1). Respondenterna fick veta vad syftet och upplägget av undersökningen

²⁷ Öhlander, M. (1999). Sid 76.

²⁸ Ibid., Sid 75.

²⁹ Kvale (1997), Sid 147.

³⁰ Ibid., Sid 149.

³¹ Bryman (2001), Sid 147-148.

³² Ibid., Sid 147.

var för att de skulle få en förståelse av frågornas betydelse. Detta gjordes också för att respondenterna ska beteckna att det frivilligt deltar under intervjun.³³ Informationsbrevet presenterades och undertecknades med signatur av representanten från HIF och polisen.

2.6 Källkritik

Vi anser att användningen av källor från Internet under studiens gång kan skapa nya fördelaktiga möjligheter för forskningen men att det också finns en betydande problematik med hur informationen ska bedömas. Detta blir svårt eftersom allt från myndigheter till privatpersoner står för den vida utsträckningen av information som finns på Internet³⁴. I studien använder vi oss av tidskrifter, akademiska avhandlingar och liknande artiklar som hämtats elektroniskt. Vi har under studiens gång använt information baserat till största del på källornas trovärdighet samt deras förutsättningar och egenskaper³⁵. Vår användning av Nationalencyklopedins definitioner är hämtade ifrån det elektroniskt baserade uppslagsverket. Förutsättningarna med användningen av denna form är att egenskaperna är samma som de av det materiella uppslagsverket. Identifieringen av ne.se som en officiell sida som bekräftats av Lunds Universitet ger en trovärdighet till användningen.

Andra tidskrifter som hämtats från Internet är de från medierapporteringar. Att dessa var en variation av primära och sekundära källor hade ingen större inverkan på resultatet av användningen. Detta eftersom de argument som skulle stärkas inte behövde hårda fakta utan istället skulle fungera som exempel³⁶.

Slutligen har vi använt oss utav Lunds Universitets referensdatabas (@Elin) där katalogiserade artiklar kunde hämtas. Vi anser att dessa medel är trovärdiga eftersom dessa är publicerade av Lunds Universitet.

³³ Kvale (1997), Sid 107-108.

³⁴ Leth, G. & Thurén, T. (2000) *Källkritik för Internet* Sid 12.

³⁵ Ibid., Sid 20.

³⁶ Ibid., Sid 60.

DEL III

3.0 Teoretisk Grund

Detta avsnitt redogör för studiens teoretiska utgångspunkter. Vi börjar med att presentera olika forskares syn på risk för att i den andra delen redogöra för olika riskkommunikationsteorier. Nyckelorden under teoriavsnittet är därmed risk och riskkommunikation. En sammanfattning sker i slutet av varje del för att tydliggöra det viktigaste i varje resonemang.

3.1 Risk

I denna första del kommer vi att presentera olika forskares syn på hur risker uppkommer. De forskare vi kommer att presentera är Ulrich Beck, Mary Douglas och Charles Perrow. Det blir intressant för vår studie att presentera olika forskares syn på risk då begreppet är komplext och kan ses från olika infallsvinklar.

3.1.1 Ulrich Beck

Sociologen Ulrich Beck (1998) presenterar forskning som han betecknar som *risksamhället*. Beck menar att vi idag är i en övergångsperiod mellan ett *industrisamhälle* och ett risksamhälle. Denna övergång har bidragit till att samhällets huvudmål har gått från hanterandet av välfärd till att istället domineras av att hantera risker.³⁷ Beck diskuterar också begreppet *reflexiv modernisering* och menar att det innehåller två komponenter som han väljer att kalla för den *reflexartade* och *reflekterande*. Den reflexartade komponenten menar han är när samhället svarar på de risker som uppstår på ett reflexartat och oreflekterade sätt i enighet med de normer som finns i samhället. Den reflekterande komponenten menar han är när samhället ifrågasätter de normer som finns i samhället. För att detta ska uppnås krävs det således självinsikt och självrannsakan från de samhälliga institutionerna för att ändra de normer och värderingar som ligger bakom samhället. En reflexiv modernisering innehåller

³⁷ Beck, U. (1998). *Risksamhället. På väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos. Sid 31.

således båda dessa komponenter. Det kan skapa en möjlighet för samhället att inte enbart reflexivt observera de risker samhället producerar utan att även på ett reflekterande sätt bättre förbereda sig på risker som kan uppkomma. Beck menar också att det är först när självkritik tas på allvar som samhället är på väg från ett risksamhälle till en reflexiv modernitet.³⁸

Becks teorier om reflexiv modernisering fokuserar framförallt på risker ur ett makroperspektiv. Vi har dock valt att använda oss av Becks teorier ur ett mikroperspektiv där vi istället för att se på hur samhället hanterar olika risker, analysera huruvida aktörer och åskådare under fotbollsderbyt tänker reflekterande eller reflexivt angående risker de ställs inför.

3.1.2 Mary Douglas

Mary Douglas (se; Lupton 1999) syn på risk skiljer sig något från Becks teori om risksamhället. Den största skillnaden ligger i att hon menar att risker är *socialt konstruerade*. Douglas har till skillnad från Beck en mer *subjektiv* syn på risker och menar att beroende på olika sociala konstruktioner har människor olika uppfattningar av vad risk innebär.³⁹ Hon menar vidare att risker uppfattas olika beroende på den individuella människans syn på världen. Alltså beroende på individens kulturella bakgrund eller kön har den olika uppfattningar om vad risk innebär.⁴⁰ Denna syn skiljer sig från Beck som menar att risker är densamma oberoende den individuella människans föreställning om världen⁴¹.

Douglas teorier angående risker och dess uppfattning finner vi relevanta att analysera då ett fotbollsderby gästas av åskådare med olika kulturella och sociala bakgrunder och därmed också analysera ifall åskådares uppfattning av risk skiljer sig från varandra. Detta anser vi blir nödvändigt för att sedan veta *vad* och *hur* risker ska kommuniceras.

3.1.3 Charles Perrow

Den sista forskaren vi väljer att presentera under riskavsnittet är Charles Perrow (1999) och hans *Normal Accident Theory*. Perrow menar att allt eftersom teknologin utvecklats har också risken för katastrofer ökat. Han menar vidare att de flesta högriskteknologierna har speciella faktorer som gör att olyckor blir oundvikliga. Dessa olyckor uppstår i *komplexa system* där

³⁸ Martinsson, M. (2001). *Ozonskiktet och risksamhället. En studie av den svenska politiska diskussionen rörande ozonskiktet 1968-1992*. Sid 30.

³⁹ Lupton, D. (1999). *Risk*. London: Taylor & Francis Ltd. Sid 19.

⁴⁰ Ibid., Sid 23.

⁴¹ Martinsson (2001). Sid 35.

många små misstag integrerar med varandra vilket tillslut leder till en större olycka. Vid sådana komplexa system blir det då viktigt att ha en väl fungerande riskkommunikation.⁴²

Enligt Perrow handlar det således inte *om* en olycka ska ske utan snarare *när* den ska ske⁴³. Anledningen till att vi valt presentera Perrow's teorier är då vi framförallt vill analysera ett fotbollsderby som ett komplext system. Vi vill undersöka ifall många små incidenter som kan ske under ett fotbollsderby kan vara avgörande för att olyckor av större karaktär kan inträffa.

3.1.4 Sammanfattning av riskavsnittet

Då risker och hur det uppkommer ligger till grunden för vår uppsats finner vi det relevant att presentera olika riskforskarens syn på detta fenomen. Som vi presenterat tidigare kan risker uppfattas på olika sätt beroende på vilken syn individen har. Det vi framförallt finner relevant att analysera vidare i vår studie och applicera på vårt empiriska material är Becks teori om reflexiv modernisering, samt Perrows teori om att incidenter uppkommer i komplexa system. Beck och Perrow menar både att dagens teknologi fört med sig fler risker till samhället. Becks huvudpoäng är dock att samhället ska agera reflekterande medan Perrow menar att det inte handlar *om* en olycka kommer att ske utan *när*. Douglas har en mer subjektiv syn på risker och menar att risker är socialt konstruerade som uppfattas olika beroende på individens föreställningar om världen. Vi finner det intressant att analysera ifall arbete på ett reflekterande sätt kan motverka Perrow's teori om att olyckor är oundvikliga samt hur en subjektiv syn på risker påverkar olika aktörers riskkommunikation.

⁴² Perrow, C. (1999). *Normal Accidents. Living with High-Risk Technologies*. New Jersey:Princeton University Press. Sid 84.

⁴³ Ibid., Sid 3-5.

3.2 Riskkommunikation

I denna del av teoriavsnittet kommer vi presentera olika forskares syn på riskkommunikation. De forskare som bland annat kommer presenteras och vars teorier är intressanta för vår studie är Paul Slovic, Gene Rochlin samt Ron Scollon och Susie Wong Scollon. Efter presentationen av teorier och forskare kommer vi att avsluta avsnittet med ett mer kritiskt tänkande angående riskkommunikation som Harry Otway och Brian Wynne står till grunden för.

3.2.1 Paul Slovic

Forskaren Paul Slovic (1993) har introducerat begreppet *asymmetriprincipen*. Med detta begrepp menar han att det är lättare att förlora *tillit* och *trovärdighet* än vad det är att vinna den. Huvudpoängen med denna princip är att det är viktigt att upprätthålla sin trovärdighet gentemot sin omvärld. För att ha en väl fungerande riskkommunikation är det också viktigt att det finns en tillit mellan de aktörer som samverkar när budskap kommuniceras. Slovic menar vidare att denna tillit har blivit allt viktigare då allmänheten idag är mer riskmedveten.⁴⁴

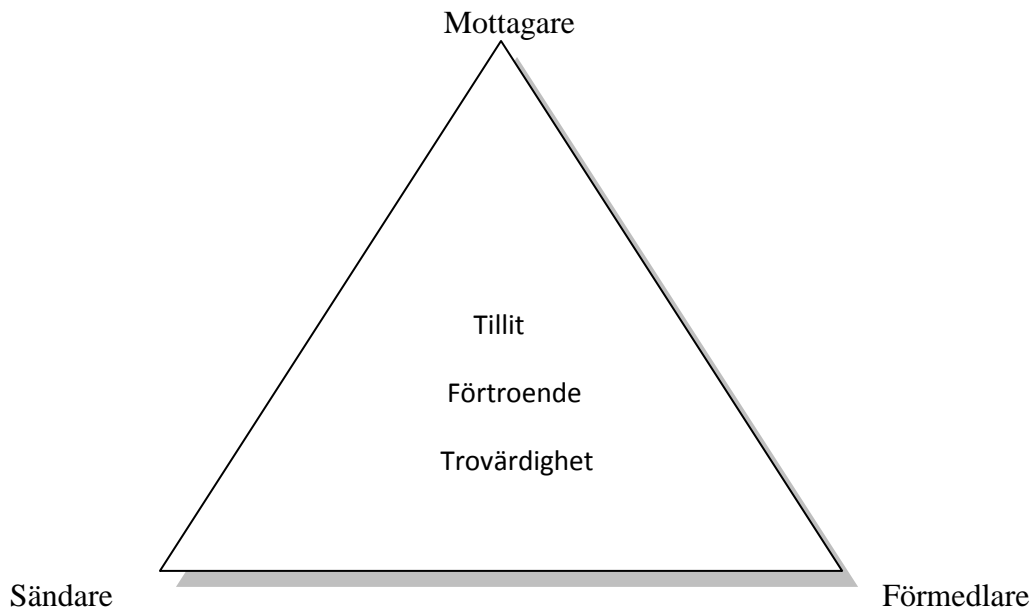
Det som är intressant med Slovic teorier är framförallt begreppet tillit. Vi vill undersöka vikten av tillit mellan polis och arrangör när de kommunicerar risker under ett fotbollsderby. Vi vill också undersöka hur viktigt det är för dessa aktörer att erhålla och bevara åskådares tillit för att de ska nå en lyckad kommunikation.

3.2.2 Triangeldramat

Denna modells huvudpoäng är att på ett lättförståeligt sätt visa hur det *kommunikativa samspelet* bör fungera i ett öppet demokratiskt system. Denna modell beskriver således samspelet och kommunikationen mellan *mottagare*, *sändare* och *förmedlare*. Det som är viktigt för att denna modell ska fungera på ett bra sätt är att kommunikationen mellan dessa aktörer förblir en *tvåvägskommunikation* som är öppen och förtroendeingivande. För att triangeldramat ska fungera på ett bra sätt blir det således viktigt att kommunikationen består av *tillit*, *förtroende* och *trovärdighet*.⁴⁵

⁴⁴ Warg (2000). Sid 57-58.

⁴⁵ Nordlund, R. (2000). Sid 125-126.

1. Triangeldramat. (Efter Nordlund 2000, sid 125)

Detta drama är intressant för oss att analysera eftersom vi vill undersöka hur kommunikationen fungerar under ett fotbollsderby mellan dessa tre aktörer. Vårt modifierade triangeldrama består av polis och arrangör (sändare) i ena hörnan, samt media och personal (förmedlare) i den andra. Högst upp i triangeln har vi mottagaren som i vår studie består av åskådare. Denna modell kommer framförallt bli intressant för studien då vi vill undersöka hur information kan kommuniceras på ett trovärdigt sätt till mottagaren, samt att analysera vikten av en tvåvägskommunikation.

3.2.3 Gene Rochlin

Enligt Gene Rochlin (1999) är konstant information det viktigaste sättet att hålla ihop en kollektiv förståelse på en arbetsplats. Under Rochlins studie om *"High Reliability Organisations"* (HRO) poängterar Rochlin att det finns hög betydelse i att företag också använder sig av en formaliserad kommunikation för att det ska existera en *kollektiv standard* för förståelsen av risker. Rochlin stärker därmed vikten av att skapa en stark *säkerhetskultur* inom organisationen. Aspekter som exempelvis regler, åtgärder, erfarenheter och utbildning är viktiga faktorer som gynnar säkerheten inom en organisation. Det som understryks i sammanhanget är dock att kommunikationen mellan olika delar av organisationen binder samman dessa faktorer för att öka säkerheten.⁴⁶ Dock är anseendet enligt Rochlin också att

⁴⁶ Rochlin, G. (1999). *Safe operation as a social construct*. Ergonomics. Vol. 42, nr. 11.

den information som känns irrelevant eller oväsentlig tas upp för att varningstecken kan uppskattas i ett tidigare skede.⁴⁷

Rochlins studie undersöker de åtgärder som bör tas i akt då säkerhet planeras och utförs. Rochlins syn på riskkommunikation och säkerhet kommer vi jämföra mot andra författares uppfattningar för att få en bild över hur säkerhetsarbetet utförs i verkligheten kontra teorin.

3.2.4 Ron Scollon och Suzie Wong Scollon

Ron Scollon och Suzie Wong Scollon (2003) granskar olika typer av interaktioner mellan människor och menar att symboler har stor betydelse i hur ett budskap ska förmedlas. De tar upp *symboler*, *ikoner* och *index* som sätt för människor att associera till andra meningar.⁴⁸ Dessa är som ett sätt att klargöra och organisera olika budskap genom ett objekt som refererar till något som är förståeligt⁴⁹.

Symboler kommer att användas i en analys av observationen för att få en förståelse för hur riskkommunikation ter sig i icke verbal form. Denna form av envägskommunikation kommer också i analysen jämföras mot § tvåvägskommunikationen som presenteras i triangeldramat.

3.2.5 Harry Otway och Brian Wynne

Harry Otway och Brian Wynne belyser ett antal paradoxer som kan uppstå vid en riskkommunikation. De menar att riskkommunikationen är mer problematisk i praktiken än vad som ofta framgår teoretiskt. Den mest intressanta paradox för vår studie beskriver de som *lugna/varna paradoxen*. Otway och Wynne menar att de aktörer som kommunicerar risker hamnar i dilemmat där det handlar om att hitta balansen gällande hur mycket de ska kommunicera ut om risken till mottagaren. Det gäller att hitta balansen mellan hur mycket som ska kommuniceras för att göra mottagaren riskmedveten. Detta för att undvika panik som kan skapas genom att mottagaren erhåller för mycket information om risker.⁵⁰

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Scollon, R. & Scollon, S W. (2003). *Discourses in place. Language in the material world*. London: Routledge. Sid 26.

⁴⁹ Ibid., Sid 216.

⁵⁰ Nohrstedt (2000) *Kommunikationsproblem i samband med katastrofer och allvarliga samhällstörningar: En forskningsöversikt*. Sid 199.

Dessa paradoxer blir intressanta för vår studie då det kan ligga till grunden för ett mer kritiskt tänkande kring riskkommunikation och de teorier som tidigare presenterats. Vi vill framförallt presentera ett mer analytiskt tänkande kring hur mycket polis och arrangör ska kommunicera risker till åskådare under en match för att göra åskådaren riskmedvetna samtidigt som de kan njuta av evenemanget.

3.2.6 Sammanfattning av riskkommunikationsavsnittet

De teoretiker vi presenterat är eniga om att riskkommunikation är viktigt för att säkerheten ska fungera. Rochlin menar i sin studie av HRO att en organisations säkerhet stärks utav ett internt informationsflöde inom organisationen. Otway och Wynne presenterar paradoxer som kan uppstå vid en riskkommunikation och menar att det är mer problematiskt att kommunicera risk i verkligheten än vad teorin utlyser. Slovic presenterar tillit och förtroende som viktiga faktorer för att riskkommunikation ska fungera. På liknande sätt beskriver Triangeldramat dessa fenomen som viktiga, tillsammans med att information ska förmedlas via en tvåvägskommunikation. Genom att applicera föregående teorier om riskkommunikation på vårt empiriska material vill vi analysera vilka faktorer som blir viktiga för att nå en lyckad kommunikation under ett fotbollsderby.

DEL IV

4.0 Empiri & Analys

I denna del analyserar vi tidigare presenterade teorier tillsammans med empirin. Analysen är strukturerad utifrån studiens frågeställningar.

4.1 – På vilket sätt kan ett fotbollsderby vara en riskutsatt tillställning?

4.1.1 Fotbollsderby som ett komplext system

Charles Perrows *Normal Accident Theory*, trots dess egentliga koppling till högriskteknologier kan tillämpas med särskilda infallsvinklar till ett fotbollsderby. Huruvida starkt sammankopplad tekniken är till riskerna som inträffar under ett fotbollsderby är svårt att avgöra, då de ur en teknisk synvinkel inte existerar ett sådant högteknologiskt komplext system. Dock kan riskerna, som ett fotbollsderby innebär, förklaras som i ett komplext system fast ur en annan synvinkel. Utifrån den information som är tillhandahållen kan det konstateras att systemet av risker som existerar under derbysammanhang är komplexa, där om ett antal små incidenter inträffar skapas en större olycka.⁵¹ Dessa små incidenter vi nu ska presenterar menar vi alla är beroende av och sammankopplade med varandra. Ett exempel på ett komplext system som finns under ett fotbollsderby menar vi har sin utgångspunkt i de båda lagens åskådare och deras åsikt om varandra. Karim menar att det finns en stor rivalitet mellan lagens åskådare vilket är en av grunderna till varför dessa matcher kategoriseras som högriskmatcher. Av Perrow att tolka, kan små incidenter som exempelvis mål för motståndarlaget, konsumtion av alkohol, hatramsor och domslut tillslut leda till att en större olycka inträffar. Dessa små incidenter kan under ett fotbollsderby vara sammankopplade med varandra, och uppkomsten av den ena incidenten kan vara direkt avgörande för uppkomsten av nästa. Polisen har den ställningen att de förutsätter att risker kommer inträffa, det är bara frågan om när och hur, det vill säga att riskerna är oundvikliga⁵². Därför poängterar Karim vikten av att de ska vara förberedda med fastställda rutiner och organiserade åtgärder som ska följas vid incidenters uppkomst. HIF är också förberedda på att riskerna inte kan undvikas och arbetar för att motverka effekterna av de möjliga incidenter som kan uppstå.

⁵¹ Perrow, C. (1999). Sid 84.

⁵² Ibid., sid 7.

I detta fall är det viktigt att det existerar en väl fungerande kommunikation mellan de olika säkerhetsansvariga utanför och på arenan för att en olycka inte ska leda till en katastrof. Karim uttrycker vikten av att ha en väl fungerande kommunikation mellan HIF och Polisen. Detta åstadkommer polisen exempelvis genom informationsträffar och förarbeten med HIF innan matcher, som vid högriskmatcher skiljer sig betydligt från arbetet med lågriskmatcher.

När det kommer till att polisen och HIF ska förlita sig på att tekniken ska fungera kräver det allt mer expertis gällande underhållningen av dessa så att systemen fungerar⁵³. Dessa system kan vara de metalldetektorer som observerades under kroppsvisiteringen eller de kommunikationssystem som används mellan de olika säkerhetsenheterna. HIF förlitar sig på att övervakningskameror ska fungera för att kunna identifiera misstänkta åskådare på läktarna. Skulle detta system haverera fungerar istället kroppsvisitering som ett substitut. Dock anser Frederik att kroppsvisitering är onödigt eftersom förbjudna föremål kommer in på arenans område i alla fall. Det är något som minskar åskådares försök att föra in föremål på arenan men stoppar dem inte menar han. Som polisen uttrycker det har de back-up system till nuvarande kommunikationskanaler, så att om något skulle brista finns det lösningar till att deras arbete inte ska försämrats.

4.1.2 Fotbollsderbyt mot en reflexiv modernisering

Ulrich Beck diskuterar begreppet *reflexiv modernisering* och delar upp detta begrepp i två olika komponenter. Han menar således, genom att agera reflekterande och reflexivt kan vi förbereda oss och minimera de risker som finns.⁵⁴ Becks teori om reflexiv modernisering blir intressant för oss då vi vill applicera detta begrepp på säkerhetsarbetet kring vårt studieobjekt. Vi vill analysera ifall myndigheter, arrangör och åskådare agerar reflekterande eller reflexartat kring de risker som kan uppkomma.

Utifrån vår intervju med polisen fick vi reda på att de arbetar mycket med att förbereda sig på de risker som kan inträffa under ett fotbollsderby. Denna förberedelse och planering sker i många olika delar av deras riskkommunikation och säkerhetsarbete. Innan varje match som spelas på Olympia gör polisen en underrättelsebedömning. Denna bedömning avgör huruvida matchen ska behandlas som en högriskmatch eller inte. Genom denna bedömning avgörs bland annat hur många poliser som ska vara närvarande vid matchen. Polisen har också en

⁵³ Ibid., Sid 81-83.

⁵⁴ Martinsson (2001). Sid 29-35.

utarbetad säkerhetsplan vid händelse av större incidenter som exempelvis leder till att arenan måste evakueras. Detta kan exempelvis handla om en brand eller ett bombhot mot arenan förklarar Karim. Beck menar att agera på ett reflekterande sätt kan förebygga risker och minimera risken för att en incident blir en katastrof⁵⁵. Frederik styrker Becks argument om att ha ett reflekterande angripande sätt till riskkommunikation, genom att berätta att HIF arbetar med ungdomar redan från tidig ålder för att lära dem vad som är rätt och fel agerande kring en fotbollsarena.

Karim berättar att det är svårt att vara förbered på allt som kan hända då ett säkerhetsarbete och en riskkommunikation kräver mycket resurser. Detta försvårar arbetet med att vara förbered på alla risker. Denna problematik gör det också viktigt att agera reflexivt på eventuella incidenter. Med detta menas att den reflexartade komponenten kan fungera som ett komplement till den reflekterande formen.⁵⁶ Användning av kroppsvisitering menar Karim är ett bra tillvägagångssätt för att skapa en tryggare atmosfär på Olympia. Detta menar han leder till att bengaliska eldar och annat dylikt försvinner från arenan. Frederik menar att kroppsvisitering innan matcher är något han vill avskaffa, då det inte längre fyller sin funktion som säkerhetsåtgärd. Som ett substitut till detta angrepp på säkerhetsarbetet menar han att åskådarna ska få information om vad som händer vid ett eventuellt agerande och vilka konsekvenser deras agerande kan få.

På Olympia säljs det ingen starköl eller någon form av starksprit. Både Karim och Frederik menar att berusade människor inne på arenan är svårare att kontrollera samt kommunicera till. Dock menar Frederik, eftersom att alkohol inte säljs inne på arenan väljer en del åskådare att istället förtära en stor del alkohol innan matchen. Detta leder då till att det blir svårare för personalen på Olympia att kontrollera åskådarnas konsumtion av alkohol. Både Karim och Frederik medhåller vid att det finns berusade åskådare på arenan och menar samtidigt att detta kan leda till incidenter som kanske inte skulle uppkommit ifall åskådarna hade varit nyktra. Dock påpekas det också att märkbart berusade åskådare inte blir insläppta på arenan. Forskning visar att alkoholrelaterade våldsbrott blir allt vanligare i dagens samhälle⁵⁷. Finns det berusade människor i en stor samling människor ökar således risken för oönskade

⁵⁵ Ibid., Sid 30.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Medical Link 3W AB (05-12-22). *Pressmedelande från Karolinska institutet: Alkohol triggar våld*

incidenter. Genom att då förbjuda alkoholförsäljning inne på arenan och vägra släppa in märkbart berusade åskådare kan det tolkas som att HIF och Polisen arbetar med ett reflekterande förhållningssätt till alkoholrelaterade risker.

Av Perrows teori att tolka kan ett fotbollsderby ses som ett komplext system där små incidenter som domslut och mål kan leda till olyckor. Beck menar, genom att ha ett reflekterande förhållningssätt till risk kan risker och incidenter minimeras. Både HIF och polisen arbetar förebyggande kring de risker som är förutsägbara under ett fotbollsderby. Detta gör de framförallt genom en underrättelsebedömning, men också genom att i tidigt skede kommunicera risk till Helsingborgs ungdomar. De båda parterna har också ett reflekterande förhållningssätt till alkoholrelaterade risker då det försöker förebygga incidenter innan de sker inne på arenan genom att exempelvis inte sälja alkohol till åskådarna. I avslutande delen kommer vi att diskutera kring huruvida att agera på ett reflekterande sätt kan motverka att risker blir oundvikliga.

4.2 – Vilket förhållningssätt har åskådarna till riskhantering?

4.2.1 Åskådare som subjektivt riskmedvetna

Mary Douglas menar att beroende på olika sociala konstruktioner har människor olika uppfattningar av vad risk är⁵⁸. Det är en aspekt som framhävdes vid intervjuer och observationen under derbytillfället. Åskådarnas åsikter om vad den största risken var med att gå på ett derby skiljde sig betydligt från varandra. Intervjuerna med åskådarna betecknade att den största risken kunde vara allt från slagsmål på läktarna till användningen av pyroteknik och brandutlopp. Samtidigt var det en del grupper som kände sig säkra på ett derby. Förutsättningen var att uppfattningar kan skilja sig beroende på exempelvis individens sociala bakgrund, ålder eller kön. Fältstudiens resultat visade att en bred skara av människor från olika samhällsklasser av båda könen går på ett fotbollsderby. Dock var det färre barnfamiljer och äldre som åskådare, detta trots att varken arrangörer eller polisen går ut med information om att ett derby skulle vara speciellt riskutsatt för dessa grupper.

⁵⁸ Lupton (1999), Sid 13-16.

Människor förhåller sig också till risker beroende på hur mycket information de har att tillgå. De risker som anses vara familjära eller frivilliga brukar underskattas medan de som sällan inträffar överskattas. Det är också beroende på att media oftast bevakar de stora incidenter som uppstår som leder till att allmänheten får en förvrängd bild över hur förhållningssättet bör vara till risker.⁵⁹ Det är något som Karim stärker angående varför åskådares syn på risk skiljer sig från den han har. Han menar att åskådarna uppfattar risker efter vad massmedia rapporterar. Karim anser att han ser helheten men att händelser ofta överdrivs och uppfattas annorlunda än de är i verkligheten, vilket kan ha en avskräckande effekt på en del åskådare. Detta är en aspekt som kan kopplas till *ansvarskonflikten* som grundar sig i att myndigheter och organisationer ansvarar för korrekt utgiven information medans medier har friare grunder att utgå ifrån när det gäller information de ska förmedla. Det innebär att allmänheten måste dra egna slutsatser till den information som släpps av media, vilket ger utrymme till felaktiga bedömningar.⁶⁰ En av dessa bedömningar kan vara som en avskräckande effekt för åskådare eller motsatsen då firmor använder sig av medias negativa information som ett sätt att rekrytera nya medlemmar menar Karim.

4.2.2 Åskådares tillit och förtroende för informationen

Nyckeln till att nå en framgångsrik riskkommunikation är att de olika aktörerna som kommunicerar känner *tillit* och *förtroende* för varandra. Denna tillit och förtroende fås framförallt genom aktörernas handlingar. Tilliten fås inte bara genom hur de agerar vid en eventuell kris utan också genom deras agerande i vanliga situationer, menar Leiss.⁶¹ Karim menar precis som Leiss att förtroende och tillit är viktiga faktorer för att nå en lyckad riskkommunikation. Han menar vidare att han tror att åskådarna har förtroende för Polisens arbete kring ett fotbollsderby. Precis som Leiss argumenterar för, anser Karim att förtroende skapas genom Polisens agerande och uppförande på plats. Detta skapas framförallt genom att Polisen agerar lugnt och kontrollerat och att de exempelvis inte har kravellhjälm på sig om det inte absolut behövs. Agerar Polisen kontrollerat kommer åskådarna också göra det menar han. Han berättar också att även ifall Polisens närvaro på Olympia ska skapa en trygghet bland

⁵⁹ Ibid., Sid 20.

⁶⁰Nohrstedt (2000), Sid 201.

⁶¹ Warg (2000), Sid 53.

åskådarna finns de också en risk för att detta tolkas som att Olympia är en osäker plats där det behövs poliser.

Paul Slovic presenterar i en artikel begreppet *assymetriprincipen*. Med detta menar han att det är lättare att förlora tillit och trovärdighet än vad det är att vinna den. Att förlora sin trovärdighet kan bli väldigt kostsamt då denna trovärdighet återigen måste byggas upp. Slovic presenterar en huvudfaktor i sin princip och menar att negativ informationsspridning om olika incidenter kan vara en bidragande orsak till brist på tillit och förtroende. Han menar vidare att media ofta står för denna informationsspridning.⁶² Slovic argument stärks av både Karim och Frederik som menar att media ibland enbart rapporterar de negativa aspekter kring en händelse och ofta ger en förvrängd bild av verkligheten. Frederik berättar vidare att medias rapportering av vissa händelser leder till att människor uppfattar riskerna med att gå på ett derby som större än vad de egentligen är. Detta kan i sin tur leda till att förtroendet för riskkommunikationen och riskhanteringen hos HIF och Polisen kan komma till skada.

Karims tro om att åskådarna har förtroende för polisen stämmer överens med de svar vi fick av våra respondenter på plats på Olympia. Dock var det precis som i föregående avsnitt skillnader mellan de olika målgrupper vi intervjuade. Överlag fanns det ett förtroende för Polisen hos den äldre publiken men dock visade det sig att förtroendet är sämre bland de yngre. Slovic och Leiss teorier betonar båda betydelsen av att ha tillit och förtroende som grund för en lyckad riskkommunikation⁶³. Intervjuerna med åskådarna visar på att Polisen har det förtroende och den tilliten från åskådarna för att kunna ha en god riskkommunikation.

4.2.3 Åskådare mot en reflexiv modernisering

För att återkoppla till Becks teorier om reflexiv modernisering⁶⁴ vill vi analysera i vilken utsträckning åskådarna på Olympia reflekterar över potentiella risker vid ett besök eller om de agerar reflexartat när en incident skulle komma att inträffa. Beroende på vilken målgrupp respondenterna tillhörde reflekterade de olika angående risker som uppkommer vid ett derby. De fanns åskådare som agerade på ett reflekterande sätt när de skulle gå på ett fotbollsderby. Dessa åskådare var framförallt kvinnor i 40 års ålder som hade sina barn med sig till matchen.

⁶² Warg (2000). Sid 57-58.

⁶³ Ibid., Sid 52.

⁶⁴ Teoriavsnitt 3.1.1.

De svarade att de hade uppsikt över vart närmsta nödutgångarna fanns på arenan men också att de hade uppsikt över vart på arenan det fanns sjuksköterskor. Många av dessa respondenter berättade också att de inte brukar besöka Olympia på derbydagarna då det vanligtvis är mycket mer bråk både utanför och inne på arenan. De andra två målgrupperna vi intervjuade som bestod av män och ungdomar reflekterade inte så mycket kring eventuella risker som skulle kunna uppkomma utan svarade att dem förlitar sig på Polisen vid en eventuell incident.

Karim berättade i sin intervju att ett derby är en riskutsatt tillställning och därför väljer framförallt många barnfamiljer att stanna hemma från dessa matcher. Som Beck argumenterar, menar Karim att en del av åskådarna tänker reflekterande angående de risker som kan uppkomma under ett derby och väljer då som säkerhetsåtgärd att inte besöka dessa tillställningar.

4.2.4 En paradox med åskådarnas riskuppfattning

Harry Otway och Brain Wynn presenterar ett mer kritiskt tänkande kring riskkommunikation och presenterar olika problematiska företeelser som kan uppkomma beroende på hur risker kommuniceras från sändare till mottagare. En av paradoxerna som presenteras handlar om dilemmat hur mycket som ska kommuniceras ut för att inte skapa en onödig orolighet hos mottagaren.⁶⁵ Karim har uppmärksammat denna paradox och menar att detta är en problematik som finns med i polisens riskkommunikation. Han menar att åskådarna kan uppfatta risker beroende på hur polisen agerar i vanliga situationer. Agerar polisen med överdrivna åtgärder kan det leda till att åskådarna får en förvrängd bild av det som verkligen sker vilket kan skapa onödig panik eller rädsla. Frederik instämmer och menar att går sändaren ut med för mycket information till åskådaren kan det leda till panik. Därför menar han att den information som ges ut till åskådaren ska vara noga igenomtänkt.

Utifrån vår analys beror åskådares uppfattning av risk framförallt på kön, ålder och social gruppstillhörighet. Det är utifrån dessa egenskaper åskådare har grunder för att utföra egna riskbedömningar från den information polis och HIF tillhandahåller. För att denna information ska kommuniceras på ett optimalt sätt blir viktiga faktorer i riskkommunikation

⁶⁵ Nohrstedt (2000). Sid 199.

förtroende och tillit för hur mottagaren ska uppfatta budskapet. Problematiken i sammanhanget handlar om hur mycket polisen och HIF ska kommunicera för att åskådarna ska uppfatta riskerna efter sändarens intentioner. Detta för att finna balansgången som Otway och Wynne presenterar i deras paradox.

4.3 – Hur ska risker kommuniceras från aktörer till åskådare?

4.3.1 Triangeldramat under derbyt

Vikten och betydelsen av att kommunicera risker diskuteras bland många av dagens riskforskare. Nordlund presenterar teorin om *triangeldramat* som visar hur det kommunikativa och informativa samspelet ska fungera i ett öppet och demokratiskt samhälle⁶⁶. Detta triangeldrama visar på hur de olika aktörerna kring ett fotbollsderby förhåller sig till varandra genom deras riskkommunikation. Det som är viktigt för att triangeldramat ska fungera korrekt är att triangeln ska förbli liksidig och den ska ledas av en *tvåvägskommunikation* som är förtroendefull⁶⁷. Denna teori är applicerbar på riskkommunikationen kring ett fotbollsderby eftersom det sker en kommunikation mellan sändaren (polis och HIF), förmedlaren (personal och media) och mottagaren (åskådare).

Karim och Frederik samtycker med vikten av att ha en god kommunikation med åskådarna för att nå en lyckad riskkommunikation. Karim förklarar att polisen framförallt arbetar med att skapa ett lugn hos åskådarna. Detta görs genom att ha en öppen dialog med åskådarna samt att agera på ett lugnt och professionellt sätt. Att ha en öppen dialog med mottagaren är ett bra exempel på en tvåvägskommunikation, vilket är en viktig faktor i ett fungerande triangeldrama. Frederik berättar att när de kommunicerar risk på Olympia använder de sig framförallt av informationsfilmer för att informera åskådare om hur de ska agera vid vissa tillfällen. Alltså använder sig HIF framförallt av en envägskommunikation medans Polisen eftersträvar en tvåvägskommunikation för att förmedla riskerna med att gå på ett fotbollsderby.

⁶⁶ Nordlund (2000). Sid 125.

⁶⁷ Ibid., Sid 126.

Det har idag blivit mer problematiskt för sändaren att kommunicera risk till mottagaren. Detta beror framförallt på den IT utveckling som skett under senare tid.⁶⁸ Idag handlar det således inte om hur sändaren når mottagaren med information utan istället handlar det om vart ifrån mottagaren väljer att hämta sin information. Utan att fördjupa oss för mycket i medias roll i riskkommunikation på Olympia vill vi ändå påpeka dess roll i detta triangeldrama. Både Karim och Frederik menar att åskådarna på Olympia ofta skapar sin riskuppfattning efter medias rapportering av specifika incidenter. Då olika mediekanaler vill förse sin publik med snabb och kontinuerlig information lämnas det inget utrymme för saklighetskontroll av den information medierna förmedlar. Detta kan i vissa fall leda till att informationen är inkorrekt vilket slutligen kan skada de olika sändarnas förtroende och trovärdighet.⁶⁹ Frederik instämmer med att media inte alltid ger en rättvis bild av en situation men berättar också att HIF utnyttjat media för att förbättra deras riskkommunikation till åskådaren. Detta skedde genom att man dagen innan derbyt bjöd in media och journalister till Olympia för att visa på hur deras säkerhetsarbete gick till. Detta publicerades sedan i många av de stora tidningarna i Sverige och fick ett positivt resultat för HIF, i form av att färre incidenter sedan skedde under derbydagen. Slovic betonar vikten av att en riskkommunikation ska präglas av förtroende och tillit, vilket presenterades i föregående avsnitt. Denna tillit är också en viktig del i teorin om triangeldramat. Det är av betydande vikt att den information som kommuniceras mellan de olika aktörerna är trovärdig och förtroendeingivande.⁷⁰

En annan viktig aspekt för att nå en lyckad kommunikation enligt Rochlin är att den *interna kommunikationen* måste fungera mellan organisationens alla olika delar. Det räcker därmed inte att ha regler och utbildad personal inom risk och säkerhet.⁷¹ På Olympia finns det ett antal funktionärer som har olika ansvarsområden. HIF använder sig av ett system där funktionärerna roterar mellan de olika sektionerna på arenan. Denna jobbrotation är enligt Frederik nödvändig för att samma grupp av funktionärer inte konstant ska utsättas för en högrisksituation under matcher. Denna jobbrotation fungerar med hjälp av en väl fungerande kommunikation mellan funktionärer och Frederik personligen. Sedan nämner Frederik att de skickar funktionärerna på utbildning inom säkerhet men han säger även att det är långt ifrån alla som får gå en sådan utbildning. Rochlin menar att personalutbildningar gynnar

⁶⁸ Ibid., Sid 124.

⁶⁹ Ibid., Sid 142.

⁷⁰ Warg (2000). Sid 58.

⁷¹ Rochlin (1999).

organisationens säkerhetsarbete men dock krävs det en väl fungerande kommunikation inom organisationen för att säkerhetsarbetet ska bli optimalt⁷².

4.3.2 Symbolers betydelse för riskkommunikationen

Scollon och Scollon menar att symboler, ikoner och index klargör och organiserar budskap⁷³. Under matcher använder sig HIF utav informationsfilmer för att föra fram sitt budskap till åskådarna. I dessa filmer som visas på en stor skärm inne på arenan spelas det upp olika filmer som ska informera åskådarna om regler som måste följas. De nämner även de straff som tillkommer ifall någon bryter mot dessa regler. Frederik berättade att åskådarna har lättare att relatera till filmer än om information kommuniceras genom högtalarna. Han menar att bilder och filmer fångar åskådarnas uppmärksamhet på ett bättre sätt. Inne och utanför arenan finns det även lagstadgade skyltar och symboler. Exempelvis visar de var närmaste utgång finns, att det är förbjudet att beträda planen och vart åskådarna kan hitta närmsta sjukvårdare. Dessa skyltar menar Scollon och Scollon är till för att åskådarna lättare ska uppfatta budskap och då rätta sig efter dessa ifall en kris uppstår⁷⁴. Genom att använda sig av symboler och skyltar kommuniceras information som en envägskommunikation från HIF till åskådarna. Detta betyder således att Scollon och Scollons syn på kommunikation skiljer sig från den tvåvägskommunikation som presenteras i triangeldramat. Dessa två skilda åsikter kommer vi att diskutera mer i slutsatsen.

4.3.3 En paradox med aktörernas riskkommunikation

För att återkoppla till Otway och Wynns lugna/varna paradox⁷⁵ ska detta dilemma nu presenteras från sändarens synvinkel. Detta för att kritiskt problematisera polisens och HIFs riskkommunikation. Polisen och arrangörer har ett finkänsligt läge där de väljer hur de ska informera åskådare om de möjliga risker som finns vid ett fotbollsderby . Detta för att åskådarna ska vara förberedda på de situationer som kan uppstå. Å andra sidan kan för mycket information från dessa aktörer skapa en avskräckande effekt för åskådarna. Polisen

⁷² Ibid.

⁷³ Scollon & Scollon (2003). Sid 26.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Teoriavsnitt 3.2.5.

och HIF vill åstadkomma en balans där de lugnar åskådarna genom att uppvisa en roll som kontrollinnehavare men också där de kan varna om de risker som finns för att en rättvis bedömning kan utföras av allmänheten.

För att inte Polisen negativt ska påverka bilden över hur risker ska uppfattas använder de ett speciellt kroppsspråk och beteende. Exempelvis säger Karim att de försöker förmedla en bild av lugn genom att inte ta på kravallutrustning utan att situationen kräver det. Polisen ska sända en signal om att situationen är under kontroll samtidigt som de ska skapa trygghet för åskådarna. Det är enligt Karim mycket viktigt att åskådarna har förtroende för Polisens och arrangörens insatser under evenemanget för att situationer under en känslig tillställning som ett derby inte ska förvärras. Karim uttrycker att om det är mycket polis på plats kan det, trots avsikten att skapa trygghet för åskådarna visa på att ett fotbollsderby är något som är farligt. Kroppsvisitering och metalldetektorer kan också ha en avskräckande effekt på åskådare men det är något som behövs ur polissynpunkt för att åskådare inte ska ta in otillåtna föremål in på arenan.

Denna paradox blir speciellt intressant då medias roll beaktas i situationen. Åsikterna från både HIFs och Polisens sida är att media förvränger bilden av verklighetens utlopp som ett derby kan innebära. Polisen bör bli bättre på att påverka media för att de ska förmedla en positiv bild av fotbollsmatcher berättar Karim. Han anser också att åskådarna bör veta så mycket som möjligt om de risker som finns vid ett fotbollsderby men tycker att bilden fördärvas av de situationer som uppmärksammas i media, då han menar att medias rapportering förvränger hur händelser egentligen hanteras.

Paradoxen påvisar skillnader mellan HIF och Polis då Frederik snarare försöker förmedla att det inte är farligt att gå på ett fotbollsderby. Det handlar till största del om att inte visa på att det finns en uppenbar fara för allmänheten att gå på ett derby. Polisen och arrangören sätter tyngd på att de istället ska vara förberedda på eventuella risker och kunna förebygga att en krissituation uppstår. Detta är något som är problematiskt eftersom det förebyggande arbetet är något som åskådare och allmänheten kan uppmärksamma och redan ha kunskap om.

HIF använder sig framförallt av envägskommunikation i form av symboler och informationsfilmer när de kommunicerar risk till åskådarna. Genom denna envägskommunikation blir åskådaren passiv och enbart en mottagare av information. Polisen

försöker framförallt använda sig av en tvåvägskommunikation, där de vill skapa en dialog med åskådarna. Vårt fältarbete visade att Polisen har det förtroende från åskådarna som både Slovic och Triangeldramat menar krävs för att nå en lyckad kommunikation. Den presenterade paradoxen med aktörernas riskkommunikation som presenteras av Otway och Wynn visar vårt empiriska material att denna paradox finns under ett fotbollsderby, samt att denna paradox kan bli än mer problematisk med medias inblandning.

DEL V

5.0 Avslutande Del

Under den avslutande delen presenteras våra slutsatser och frågeställningarna besvaras. Sedan kommer studiens helhet granskas och diskuteras. Slutligen presenteras en exkurs med idéer för vidare forskning.

5.1 Slutsatser

5.1.1 På vilket sätt kan ett fotbollsderby vara en riskutsatt tillställning?

Det som demonstrerats under studiens gång är att ett fotbollsderby är en riskutsatt tillställning. Detta förekommer inte som en nyhet eftersom fotbollshistoria påvisar att incidenter och dödsfall skett vid tidigare fall. Såsom Polisen och HIF uttrycker det så blir risker svårundvikliga under tillställningar med en stor samling människor inom ett begränsat område. Den vanligaste risken som uppkommer under ett fotbollsderby är konfrontationer mellan olika supportergrupper. Större gemensamma risker som brand och bombhot kan bli aktuella, men dessa är inga vanliga företeelser. Det finns därmed förklarliga grunder till varför derbyn klassas som högriskmatcher både från Polisens men också HIFs sida.

Med frågan om *när* och *hur* risker kommer att inträffa kan förberedelser göras för att de ska förebyggas, men enligt Perrows teori kommer de att inträffa i alla fall. I praktiken förstår HIF och Polisen att incidenter kommer att inträffa och deras jobb blir därmed att minska konsekvenserna av dessa. I det skeendet ska Polisen och HIF utgå från Becks teorier om en

reflexiv modernisering där de ska avgöra hur de ska arbeta med risker på ett reflexivt och reflekterande sätt. Enligt Beck uppkommer risker att bli incidenter då ett agerande enbart sker efter incidenten ägt rum. Genom att HIF och Polis istället agerar reflekterande kring de risker som är aktuella kan dessa risker minimeras. Vi menar att HIF och Polisen bör analysera vilka incidenter som kan uppkomma under fotbollsderbyt och samtidigt analysera en eventuell sammankoppling mellan dessa incidenter. Finns väl förståelsen för vilken incident som utlöser en annan incident under fotbollsderbyt finns det också en större chans för aktörerna att lyckas med det förebyggande arbetet. Denna förståelse gör det då också enklare för HIF och Polisen att arbeta reflekterande för att förebygga risker. Genom att ha en förståelse för detta komplexa system kan incidenter då enbart förbli risker. Dock bör det också påpekas att de krävs kunskap inom HIF och Polisen för att också kunna agera reflexivt då alla incidenter inte går att förutspå och utbildas efter. Alltså menar vi, genom att analysera ett fotbollsderby som ett komplext system kan risker i tidigt skede identifieras och visa på hur ett fotbollsderby kan vara en riskutsatt tillställning. Därför anser vi, genom att då också ha ett reflekterande arbetsätt mot risk kan man motverka vad Perrow menar med att olyckor är oundvikliga.

Alkoholrelaterade incidenter är som presenterats tidigare i studien också en företeelse under ett fotbollsderby. Vi menar att dessa företeelser kan vara en direkt eller indirekt orsak till att incidenter i det komplexa systemet inträffar, då forskning visar att risken av att använda sig av våld blir 13 gånger större om personen är alkoholpåverkad. Därför anser vi det som väsentligt att eliminera dessa företeelser helt från arenan. Detta är dock ett väldigt komplext problem då alkohol idag har blivit en del av supporterkulturen och en given företeelse vid sociala tillställningar. Dessutom är alkoholrelaterat våld heller inte enbart ett problem under ett fotbollsderby utan också i hela samhället. Vi anser att en kortsiktig lösning skulle vara att införa en nolltolerans mot alkoholpåverkade åskådare vid samtliga entréer, men samtidigt på längre sikt informera och utbilda människor om alkoholens negativa effekter på kroppen. Det sistnämnda ser vi dock framförallt som ett ansvar för samhället men vi vill ändå se att HIF engagerar sig i detta problem då det i dagens organisationer blir allt mer viktigt att ta ett socialt ansvar.

5.1.2 Vilket förhållningssätt har åskådarna till riskhantering?

Media skapar problem för arrangörernas riskkommunikation genom att allmänheten oftast får en vinklad version över hur en händelses förlopp har utspelats. Det kan leda till felbedömningar av riskernas omfattning bland allmänheten. Det är dock viktigt för åskådare att veta vilka typer av risker som kan uppstå under en högriskmatch. Därför är det viktigt att åskådarna har tillit och förtroende för HIF och Polisen då de ansvarar för deras säkerhet under vistelsen. Polis och HIF bör därmed använda sig mer av media för att förmedla goda bilder av deras verksamhet för att ge en betryggande bild. Allt från förarbete och planering till själva agerandet av säkerhetsmakten är avgörande för en åskådares känsla av säkerhet.

Hur åskådare förhåller sig till riskerna på Olympia beror till stor del på åskådarens ålder eller kön. Detta har påvisats genom våra intervjuer då många av de äldre respondenterna tillsammans med de flesta kvinnor känner sig mest riskbenägna under ett fotbollsderby. Genom vårt resultat kan det konstateras att individer har ett subjektivt förhållningssätt till risker och att grupper av minoritet känner sig mer riskutsatta. Beroende på detta subjektiva förhållningssätt agerar vissa åskådare reflekterande kring de risker som finns medan andra har en mer reflexartad syn på risk och agerar inte för än olyckan har inträffat.

Med utgångspunkten att åskådarnas syn på risker är subjektiv innebär det svårigheter för polis och HIF att lyckas informera risk utan att olika individer missförstår budskapet. Detta eftersom olika individer uppfattar informationen på olika sätt vilket leder till att det blir svårt att hitta en balans för hur mycket som ska kommuniceras för att åskådarna ska vara riskmedvetna utan att bli panikslagna.

5.1.3 Hur ska risker kommuniceras från aktörer till åskådare?

Det som är av stor betydelse för HIF och Polisens förmedlande av riskkommunikation är den tillit och det förtroende kommunikationen kräver. Som bevitnats genomgående i studien påvisar resultaten att en tvåvägskommunikation mellan polisen och HIF är viktig. Det är svårt för dessa sändare av information att vara förtroendeingivande för åskådare om de har olika budskap med sin information. Förtroende kan framförallt förmedlas genom funktionärernas beteende. Genom en utbildad personal och en väl fungerande intern kommunikation kan funktionärer på plats fungera som förmedlare av riskkommunikation.

Det finns å andra sidan skilda åsikter i hur trygghet ska skapas för åskådarna utan att det skapas en oönskad rädsla hos allmänheten för högriskmatcher. En paradox som framhävts under studiens gång är att polisens insatser har dubbla budskap, nämligen ett som är betryggande men också ett som påvisar ett fotbollsderby som en osäker plats. Det är således viktigt att sändare använder sina förmedlingsmedier på rätt sätt. Genom att ha ett bra samarbete med media och utnyttja media genom att kommunicera med åskådare innan match kan polis och HIF i viss mån styra medias budskap till åskådarna. Genom att ha denna relation kan media hjälpa till att skapa förtroende åt Polisen och HIF istället för att sabotera.

HIF använder sig framförallt av symboler och en storbildskärm när de ska kommunicera risker. Dessa medel fungerar väl då de ska instruera folk till hur de ska agera i vissa situationer. Detta tillvägagångssätt är dock ingen garanti till att folk följer eller förstår dess anvisningar, då vårt fältarbete visade på att åskådare uppfattar risker på olika sätt. Dessa symboler kan bli än mer svårtolkade då vissa personer under matchens gång är alkoholpåverkade. Detta till skillnad från ifall en tvåvägskommunikation skulle användas då i så fall varje persons behov och förutsättningar kan tillgodoses. Genom att inte enbart använda sig av en envägskommunikation i form av filmer och skyltar vill vi även här förespråka vikten av en tvåvägskommunikation som kan leda till att åskådarna får en bättre förståelse för aktörernas arbete och anledning till att polisen är på plats. Denna tvåvägskommunikation anser vi har en betydande roll för hur riskerna tillslut kommer uppfattas, och då bidra till att skapa en balanserad riskmedvetenhet hos åskådaren.

5.2 Diskussion

I denna del vill vi understryka vilken betydelse studiens slutsatser har för teori och praktik. Vi vill även redovisa för studiens betydelse för vidare forskning.

Inledningsvis vill vi konstatera att studiens resultat är applicerbart på andra branscher. Vi vill återigen poängtera att risker som uppstår under ett idrottsevenemang kan uppstå i andra delar av servicesektorn. Detta dock med den gemensamma förutsättningen att tjänsterna utförs för en stor grupp människor inom ett begränsat område.

Vårt vetenskapliga bidrag påvisar vikten av riskkommunikation och hur det ska kommuniceras från sändare till mottagare. För att veta vad som ska kommuniceras menar vi att HIF tillsammans med Polisen ska se fotbollsderbyt som ett komplext system. Genom att analysera ett fotbollsderby ur ett sådant system menar vi att risker kan identifieras och kartläggas. Detta bidrar till att HIF och Polisen får en bättre förståelse för hur incidenter uppstår och hur det kan vara kopplade till varandra. Genom detta arbetssätt får HIF och Polisen en klarare bild över vilka risker som ska kommuniceras.

I vår studie framgår det att det inte räcker med att veta vad som ska kommuniceras utan det är också viktigt att veta hur information ska kommuniceras. Vi menar att kommunikation inte kan rationaliseras eftersom olika individer har olika föreställningar om risker. Detta leder då till problematiken med att information måste anpassas efter individens behov. Denna anpassning menar vi ska ske via en tvåvägskommunikation mellan sändare och mottagare vilket i dagsläget är mer sällsynt på Olympia där en envägskommunikation i form av informerande filmer och symboler används för att sprida information om eventuella risker. Problematiken med detta kan vara att åskådare hör och ser budskapet men inte nödvändigtvis förstår innebörden och vet därför inte hur de ska agera. Budskapet kan också misslyckas eller ignoreras då en del av åskådarna är alkoholpåverkade. Vi förespråkar därför att en tvåvägskommunikation bör ske på Olympia genom ett bättre samarbete mellan funktionärer och åskådare. Denna kommunikation kan skapas av en strategisk utplacering av funktionärer på alla Olympias läktarplatser. Det leder således till att varje funktionär har ansvar för sitt tilldelade område vilket underlättar och förespråkar en tvåvägskommunikation mellan arrangör och åskådare. Problematiken med detta tillvägagångssätt är dock att det kräver betydligt större resurser i form av personal och ekonomiskt kapital. Förlusterna kan å andra

sidan bli betydligt högre ifall denna åtgärd ignoreras och en eventuell incident skulle inträffa. Detta framförallt i form av att arrangörernas förtroende kan komma att skadas. Att förlora förtroendet för sin riskkommunikation kan bli väldigt kostsamt och svårt att vinna tillbaka menar olika riskforskare. Att analysera ett fotbollsderby som ett komplext system samtidigt som att använda sig av en tvåvägskommunikation menar vi är ett bra exempel på att hantera risker på ett reflekterande sätt.

För att granska vårt metodologiska tillvägagångssätt hade det kunnat genomföras på ett annorlunda sätt. Under studiens gång kom vi till insikt över hur mediers roll har större påverkan på allmänhetens riskuppfattning än vi förutsåg. Därmed hade det varit intressant att föra intervjuer med representanter från media. Det hade gett en större förståelse för hur media påverkar förmedlandet av sändarens riskkommunikation. Detta eftersom arbetets syfte är att utifrån ett riskperspektiv undersöka hur riskkommunikation ska ske från sändare för att skapa en balanserad riskmedvetenhet hos mottagaren. Ytterligare hade studien kunnat utvecklas vidare genom att utföra flera intervjuer med säkerhetsansvariga från andra fotbollsklubbar och polismyndigheter från dess respektive städer. Vi hade fått en större inblick i arbetet kring ett fotbollsderby och på så sätt stärkt resultatets reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

5.3 Exkurs

Det finns olika möjligheter till hur studiens resultat kan leda till vidare forskning. En aspekt som har stor påverkan på hur riskkommunikation sker är medias roll i samhället. Därmed vore det intressant om det kunde undersökas hur medias budskap påverkar den enskilda individen.

Vi vill också föra en diskussion kring huruvida risker kommer se ut på fotbollsarenor i framtiden. Inom svensk fotboll idag finns det förbundsrepresentanter som förespråkar nya lagar för att förbättra säkerheten på de svenska arenorna. Dessa förändringar gäller framförallt huruvida de allsvenska arenorna ska använda sig av ståplatsläktare eller inte. Denna fråga har uppmärksammats desto mer på sistone i Sverige eftersom fotbollsförbund i övriga Europa har infört dessa förändringar. I exempelvis England har dessa förändringar gjorts då ståplatsläktare tidigare varit en direkt orsak till ett flertal katastrofer, vilket nämndes under analysdelen. Detta menar vi kan leda till vidare forskning kring hur fotbollsklubbar kan arbeta på ett reflekterande sätt för att kontrollera och förebygga risker.

Källförteckning

Antologier

Nohrstedt (2000) ”Kommunikationsproblem i samband med katastrofer och allvarliga samhällstörningar: En forskningsöversikt”. I Lidskog, R. Nohrstedt, S. A. & Warg, L-E. (2000). *Risker, kommunikation och medier: En forskarantologi*. Lund: Studentlitteratur.

Nordlund, R. (2000). ”Risk- och kriskommunikation: Myndigheter- medier- medborgare”. I Lidskog, R. Nohrstedt, S. A. & Warg, L-E. (2000). *Risker, kommunikation och medier: En forskarantologi*. Lund: Studentlitteratur.

Warg, L-E. (2000). ”Tillit och trovärdighet i riskkommunikation”. I Lidskog, R. Nohrstedt, S. A. & Warg, L-E. (2000). *Risker, kommunikation och medier: En forskarantologi*. Lund: Studentlitteratur.

Öhlander, M. (1999). ”Deltagande observation”. I Kaijser, L. & Öhlander, M. (red.). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Monografier

Beck, U. (1998). *Risksamhället. På väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos.

Bryman, A. (2001). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lupton, D. (1999). *Risk*. London: Taylor & Francis Ltd.

Patel, R., & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Perrow, C. (1999). *Normal Accidents. Living with High-Risk Technologies*. New Jersey: Princeton University Press.

Scollon, R. & Scollon, S W. (2003). *Discourses in place. Language in the material world*. London: Routledge.

Avhandling

Martinsson, M. (2001). *Ozonskiktet och risksamhället: en studie av den svenska politiska diskussionen rörande ozonskiktet 1968-1992*. Doktorsavhandling. Lindköpings universitet. Institutionen för Tema. Teknik och social förändring.

Artiklar

Rochlin, G. (1999). *Safe operation as a social construct*. Ergonomics. Vol. 42, nr. 11.

Webbdokument

”Derby” (2009). *Nationalencyklopedin*. Ansvarig utgivare: Ekman, Arne. Tillgänglig: <<http://ne.se/derby/1116253>>. (Läst: 10.05.2009)

Malmö Högskola. Ansvarig utgivare: Nowotny, Claus. Tillgänglig: <<http://www.mah.se/upload/GF/pme/20020508.PDF>>. (Läst: 14.05.09)

”Heyselstadion” (2009). *Nationalencyklopedin*. Ansvarig utgivare: Ekman, Arne. Tillgänglig: <http://ne.se/1%C3%A4ktarv%C3%A5ld?i_h_word=Heyselstadion>. (Läst: 14.05.2009)

City Stockholm. Ansvarig utgivare: Nestius, Mikael. Tillgänglig: <http://stockholm.city.se/sport/fotboll/allsvenskan/laktarvaldet/8216/ny_derbyskandal_pa_ras_unda>. (Läst: 14.05.2009)

City Stockholm. Ansvarig utgivare: Nestius, Mikael. Tillgänglig: <http://stockholm.city.se/sport/fotboll/allsvenskan/laktarvaldet/9150/fansen_gick_till_attack_fotbollsmatch_stoppad>. (Läst: 14.05.2009)

BBC News. Ansvarig utgivare: Thompson, Mark. Tillgänglig:

<http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/april/15/newsid_2491000/2491195.stm>.

(Läst: 14.05.2009)

BBC News. Ansvarig utgivare: Thompson, Mark. Tillgänglig:

<http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/11/newsid_2523000/2523561.stm>.

(Läst: 14.05.2009)

Göteborgs Tidning. Ansvarig utgivare: Martinsson, Thomas. Tillgänglig:

<<http://www.gt.se/nyheter/1.1339207/laktare-rasade-under-orgryte-vasby-flera-skadade>>.

(Läst: 14.05.2009)

Medical Link 3D AB. Ansvarig utgivare: Edlund, Jan. Tillgänglig:

<<http://www.medicallink.se/news/showNews.cfm?newsID=2332>> (Läst: 14.05.2009)

Elektronisk artikel

Leth, Göran & Thuren, Torsten. (2000). *Källkritik för internet*. Stockholm: Styrelsen för psykologiskt ansvar. Tillgänglig:

<<http://www.psyccdef.se/Global/PDF/Publikationer/kallkritid%20for%20internet.pdf>>. (Läst: 24.05.2009)

Muntliga källor

Ottosson, Karim. Gruppchef på polismyndigheten. 11.05.2009. (Personlig intervju)

Ericsson, Frederik, Säkerhetsansvarig på Helsingborg IF. 15.05.2009. (Personlig intervju)

Anonyma åskådare, Olympia, Helsingborg. 04.05.2009. (Personlig intervju)

Bilagor

Bilaga 1

LUNDS UNIVERSITET
Campus Helsingborg

Institutionen för Service Management

Informerat samtycke till deltagande i undersökning.

Vi är tre studenter vid Lunds Universitet som läser en kurs vid namn ”Service Management: Kandidatuppsats”. Vi ska inom denna kurs skriva ett projektarbete på C-nivå. Syftet med studien är att utifrån ett riskperspektiv undersöka hur riskkommunikation ska ske från sändare för att skapa en balanserad riskmedvetenhet hos mottagaren.

Vi kommer att utgå ifrån aktiviteter kring Olympia fotbollsarena och fokus ligger enbart på Skånderbyt mellan Helsingborg IF och Malmö FF i Helsingborg. Vi anser att detta är ett gott exempel för att påvisa hur riskkommunikation kan ske under ett större idrottsevenemang.

Vi vill genom intervju med säkerhetsansvariga och observation på plats få en inblick hur kommunikationen fungerar ur ett riskperspektiv.

Resultatet av fältarbetet är en C-uppsats som är uppbyggd från ett riskperspektiv där risk och riskkommunikation kommer diskuteras utifrån myndigheters och arrangörers perspektiv. Huvudinriktningen under denna studie är hur riskkommunikation sker mellan mottagare och avsändare.

Deltagandet är frivilligt och det material vi tillhandahåller kommer att hanteras varsamt. Ni har när som helst möjligheten att, utan vidare förklaring, avböja frågor eller att välja att inte besvara våra frågor.

Jag har tagit del av informationen och godkänner att ni i samråd med mig använder intervju material och muntliga utsagor vid analysering och bearbetning i projektarbetet.

Signatur

Namnförtydligande

Tack för din medverkan!

Joakim Melin, Firaz Srour, Johan Stjernström

Bilaga 2

Intervjufrågor för Polisen

- 1) Beskriv de huvudsakliga risker som kan uppkomma under derbyt.
- 2) Arbetar ni för att förebygga dessa risker? I så fall, hur?
- 3) Anser du att en fotbollsmatch är riskutsatt? Om ja/nej, varför?
- 4) Tror du att besökare känner sig riskutsatta i sitt besök på Olympia?
- 5) Om skillnad: varför tror du att din och åskådares syn på risk skiljer sig?
- 6) Kommunicerar ni risk till åskådare? I så fall, hur? Vilka hjälpmedel?
- 7) Anser du att ni skulle kunna bli bättre på detta? I så fall, på vilket sätt?
- 8) Vad använder ni er av för teknik/system för att kommunicera under derbyt mellan polisenheter?
- 9) Hur arbetar ni för att skapa ett förtroende för polisen hos åskådarna?
- 10) Tror du idag att åskådare har förtroende för polisens riskhantering?
- 11) Har ni en utarbetad säkerhetsplan vid större katastrofer eller incidenter? (brand/bombhot etc.)

- 12) Anser du att lagar och föreskrifter för verksamheten på arenan förebygger risk? Bättrar det på samarbetet med polis/arrangör?
- 13) Hur ser era samarbeten ut med Arrangören/Polisen?
- 14) Anser du era samarbeten kan effektiviseras på något sätt?
- 15) Vilka har störst ansvar under en fotbollsmatch?
- 16) Hur viktigt tycker du att det är att publiken har fullständig information över de risker ett besök kan innebära? Nackdel kontra fördel med fullständig information?

- 17) Finns det en del åskådare som är alkoholpåverkade under matchens gång?
- 18) Anser du att graden av risk höjs i takt med alkoholpåverkade åskådare? Hur agerar ni för att begränsa antalet alkoholpåverkade?
- 19) Anser du att det bör vara lagligt att alkoholförsäljning sker på Olympia? Fördelar och nackdelar
- 20) På vilket sätt påverkar alkoholkonsumtionen er kommunikation till åskådare?
- 21) Anser du att människan förändrar sitt beteende när den är alkoholpåverkad?

- 22) Hur kan man informera åskådare till att agera på ett riskfritt sätt?
- 23) Hur anser du att dagens riskkommunikation fungerar på Olympia? På vilket sätt kan i så fall denna kommunikation förbättras?
- 24) Läger ni tillräckligt med resurser på att kommunicera risk? Om inte, vilka delar skulle man kunna lägga mer resurser på i så fall.

- 25) Hur ser du på användningen av kroppsvisitering? Anser ni att man bör kroppsvisitera alla? Tror du att kroppsvisitering / metalldetektorer har en avskräckande effekt på åskådarna?
- 26) I vilken utsträckning tror du att åskådare väljer att gå på Olympia beroende på riskerna som ett besök innefattar? Kan detta skilja sig mellan olika målgrupper?

- 27) Dagen efter derbyt: vad är det som avgör att dagen varit lyckad??

Bilaga 3

Intervjufrågor för HIF

- 1) Beskriv de huvudsakliga risker som kan uppkomma under derbyt.
- 2) Arbetar ni för att förebygga dessa risker? I så fall, hur?
- 3) Anser du att en fotbollsmatch är riskutsatt? Om ja/nej, varför?
- 4) Tror du att besökare känner sig riskutsatta i sitt besök på Olympia?
- 5) Om skillnad: varför tror du att din och åskådares syn på risk skiljer sig?
- 6) Kommunicerar ni risk till åskådare? I så fall, hur? Vilka hjälpmedel?
- 7) Anser du att ni skulle kunna bli bättre på detta? I så fall, på vilket sätt?
- 8) Vad använder ni er av för teknik/system för att kommunicera under derbyt mellan funktionärer/polisen?
- 9) Hur arbetar ni för att skapa ett förtroende för er riskkommunikation?
- 10) Tror du idag att åskådare har förtroende för er riskhantering?
- 11) Har ni en utarbetad säkerhetsplan vid större katastrofer eller incidenter? (brand/bombhot etc.)

- 12) Anser du att lagar och föreskrifter för verksamheten på arenan förebygger risk? Bättrar det på samarbetet med polis/arrangör?
- 13) Hur ser era samarbeten ut med Arrangören/Polisen?
- 14) Anser du era samarbeten kan effektiviseras på något sätt?
- 15) Hur viktigt tycker du att det är att publiken har fullständig information över de risker ett besök kan innebära? Nackdel kontra fördel med fullständig information?

- 16) Finns det en del åskådare som är alkoholpåverkade under matchens gång?
- 17) Anser du att graden av risk höjs i takt med alkoholpåverkade åskådare? Hur agerar ni för att begränsa antalet alkoholpåverkade?
- 18) Anser du att det bör vara lagligt att alkoholförsäljning sker på Olympia? Fördelar och nackdelar
- 19) På vilket sätt påverkar alkoholkonsumtionen er kommunikation till åskådare?
- 20) Anser du att människan förändrar sitt beteende när den är alkoholpåverkad?
- 21) Hur kan man informera åskådare till att agera på ett riskfritt sätt?
- 22) Hur anser du att dagens riskkommunikation fungerar på Olympia? På vilket sätt kan i så fall denna kommunikation förbättras?
- 23) Läger ni tillräckligt med resurser på att kommunicera risk? Om inte, vilka delar skulle man kunna lägga mer resurser på i så fall.
- 24) På vilket sätt använder ni arenan för att kommunicera risk? (nödutgång/symboler etc)

- 25) Hur väl vill du säga att funktionärerna vet hur de ska agera i en krissituation?
- 26) Ger ni någon utbildning i riskfrågor till era funktionärer?
- 27) Hur ser du på deras situation? Tror du att de känner sig riskutsatta i sin position?
- 28) Vad är de viktigaste faktorerna för att åskådarna ska ha förtroende för era funktionärer?

- 29) Hur ser du på användningen av kroppsvisitering? Anser ni att man bör kroppsvisitera alla? Tror du att kroppsvisitering / metalldetektorer har en avskräckande effekt på åskådarna?
- 30) I vilken utsträckning tror du att åskådare väljer att gå på Olympia beroende på riskerna som ett besök innefattar? Kan detta skilja sig mellan olika målgrupper?
- 31) Dagen efter derbyt: vad är det som avgör att dagen varit lyckad??

Bilaga 4

Intervjufrågor för åskådare

Ålder?

Kön?

1. Vad anser du är den största risken med att gå på ett derby?
2. Hur förbereder du dig för dessa risker?
3. Känner du dig säker när du går på ett derby?
4. Vet du vart du ska ta vägen ifall stadion måste evakueras?
5. Känner du att kroppsvisitering ökar säkerheten på stadion?
6. Tycker du att Olympia bör sälja starköl? Om ja vilka problem finns det?
7. Har du fått någon säkerhetsinformation idag?
8. Finns det tillräckligt med information om vad du skulle göra ifall en olycka skulle hända?
9. Känner du dig tryggare av polisens närvaro? Har du förtroende för polisens insats?
10. Uppfattar du arrangörernas riskkommunikation som bra? Om nej..Varför?
11. Anser du att det är HIF eller Polisen som har ansvar för säkerheten på arenan?